

גמרא סדורה

מסכת

שבת

פרק שביעי - "כלל גדול" (זו-:עו)

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

יצא לאור על ידי עמותת

"וכל בניך לימודי ה"

כז כסליו תשע"ג

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

רס"י

מסכת שבת פרק ז' - "כָּלֵל גְּדוּל"

271. סז, ב - סח, א

מתני'
כלל גדול. בגמרא מפרש אמאי קרי ליה גדול:
השוכח עיקר שבת. כסבור אין שבת בתורה:

אינו חייב אלא חטאת אחת. בגמרא (לקמן דף סט:) יליף לה שמירה אחת לשבתות הרבה ושמירה לכל שבת ושבת ומסתברא דכי כתיב שמירה אחת לשבתות הרבה כי האי גוונא כתיב דכולא חדא שגגה היא וקרבן אשוגג קאתי:
היודע עיקר שבת. שיש שבת בתורה ונאסרו בה מלאכות:

ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה. על ידי שגגת שבת ששכח ששבת היום מדקתני סיפא היודע שהוא שבת מכלל דרישא בדאין יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בענין זה ולא נודע לו בינתים שחטא:

חייב על כל שבת ושבת. חטאת אחת לכל שבת ואע"פ שלא נודע לו בינתים והעלם אחד הוא אמרינן ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק שא"א שלא שמע בינתים שאותו היום הויא שבת אלא שלא נזכר לו במלאכות שנעשו בו ושגגה קמייטא משום שבת הוא דהואי והא אתיידע ליה ביני ביני הלכך כל חדא שבת חדא שגגה היא ומיהו על הרבה מלאכות שבכל שבת לא מיחייב אלא חדא דכולה שבת חדא שגגה דהא לא שגג אמלאכות דיודע הוא שהמלאכות אסורות אלא אשבת הוא דשגג:

היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה. שלא ידע שהמלאכות הללו אסורות ועשאם כמה פעמים בכמה שבתות חייב על כל אב מלאכה חטאת אחת ואף על פי שחזר וכפלה בכמה שבתות כולה חדא שגגה היא דהא לא נודע לו בינתים ולענין שגגת שבת הוא דאיכא למימר ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק אבל לענין שגגת מלאכות לא אמרו הכי דמשום הפסק ימים אין לו לדעת אלא אם כן ישב ועסק לפני חכמים בהלכות שבת ומיהו בחטאת אחת לא מיפטר על כל שבת דשגגה לאו בשבת הויא אלא במלאכות ושגגות טובא הוו לשבת אחת ובגמרא (לקמן דף ע.) יליף פעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת ופעמים שאינו חייב אלא אחת על כל שבת ומסתברא דחייבא בזדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא שגגות טובא ופטורא בשגגת שבת וזדון מלאכות דחדא שגגה היא:

אב מלאכה דנקט לאו למעוטי תולדות דה"ה לתולדות ובלבד שיהו תולדות דשני אבות אלא למעוטי היכא דהוו ב' תולדות דאב אחד או אב ותולדה שלו דאינו חייב אלא אחת כדקתני סיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת שתי תולדות של אב אחד אינו חייב אלא חטאת אחת דהרי הוא כעושה וחוזר ועושה בהעלם אחד ואין חילוק חטאות בהעלם אחד אלא בגופי עבירה שאינן דומין או בחילוק שבתות לענין שגגת שבת:

רשי על הגמרא – בעמוד הבא

מְשָׁנָה

כָּלֵל גְּדוּל אָמְרוּ בְּשַׁבָּת:

כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עֵיקַר שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה - אֵינוֹ חַיִּיב אֲלָא חֲטָאת אַחַת.

הַיּוֹדֵעַ עֵיקַר שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה - חַיִּיב עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת.

הַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה - חַיִּיב עַל כָּל אֶב מְלָאכָה וּמְלָאכָה.

סח, א

הַעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת - אֵינוֹ חַיִּיב אֲלָא חֲטָאת אַחַת.

גְּמָרָא

מאי טעמא תנא "כָּלֵל גְּדוּל"?

אִילִימָא מְשוּם דְּקִבְעֵי לְמִיתְנִי: **"עוֹד כָּלֵל אַחַר"** (שבת עה, ב) תְּנָא **"כָּלֵל גְּדוּל"**. וְגַבִּי שְׁבִיעִית נְמִי מְשוּם דְּקִבְעֵי לְמִיתְנִי: **"עוֹד כָּלֵל אַחַר"** (שביעית ז, ב) תְּנָא **"כָּלֵל גְּדוּל"**. וְהָא גַבִּי מַעְשֵׁר, דְּקִתְנִי: **"כָּלֵל אַחַר"** (מעשרות א, א) וְלֹא תִנִּי: **"כָּלֵל גְּדוּל"!**

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר אֲבִין:

שַׁבָּת וְשְׁבִיעִית דְּאִית בְּהוּ אָבוֹת וְתוֹלְדוֹת תְּנָא: "גְּדוּל", מַעְשֵׁר דְּלִית בְּהוּ אָבוֹת וְתוֹלְדוֹת - לֹא תְנָא "כָּלֵל גְּדוּל".

וְלִבְר קִפְרָא, דְּתִנִּי: **"כָּלֵל גְּדוּל"** בְּמַעְשֵׁר, מַאי אָבוֹת וּמַאי תוֹלְדוֹת אֵיכָּא?!

אָלָא לָאו,

הֵינּוּ טַעְמָא:

גְּדוּל עוֹנְשׁוֹ שֶׁל שַׁבָּת, יוֹתֵר מִשָּׁל שְׁבִיעִית, דְּאִילוּ שַׁבָּת - אֵיתָא בֵּין בְּתוֹלְדוֹת בֵּין בְּמַחוּבְרֵי, וְאִילוּ שְׁבִיעִית - בְּתוֹלְדוֹת לִיתָא בְּמַחוּבְרֵי אֵיתָא. וְגְדוּל עוֹנְשָׁהּ שֶׁל שְׁבִיעִית יוֹתֵר מִן הַמַּעְשֵׁר, דְּאִילוּ שְׁבִיעִית - אֵיתָא בֵּין בְּמַאֲכָל אָדָם בֵּין בְּמַאֲכָל בְּהֵמָה, וְאִילוּ מַעְשֵׁר - בְּמַאֲכָל אָדָם אֵיתָא בְּמַאֲכָל בְּהֵמָה לִיתָא.

וְלִבְר קִפְרָא דְּתִנִּי **"כָּלֵל גְּדוּל"** בְּמַעְשֵׁר:

גְּדוּל עוֹנְשׁוֹ שֶׁל מַעְשֵׁר יוֹתֵר מִשָּׁל פִּיאָה, דְּאִילוּ מַעְשֵׁר - אֵיתָא בְּתַאנְה וִירְק, וְאִילוּ פִּיאָה - לִיתָא בְּתַאנְה וִירְק.

דְּתִנִּי:

כָּלֵל אָמְרוּ בְּפִיאָה:

כָּל שֶׁהוּא אוֹכֵל,

וְנִשְׁמַר,

ר"י

גמ'

עוד כלל אחר. לקמן בפירקין (דף עה:):
ולא כלל בו אלא ב' דברים כל הכשר
להצניע וכל שאינו כשר להצניע וכאן
כלל יותר ומשום הכי קרי להו גדול:

וגבי שביעית. בפרק (בנות שוח):

גבי מעשר. בפ"ק דמסכת מעשרות:

אית ביה אבות. ארבעים חסר אחת
שהוצרכו למשכן ותולדות הדומות לכל
אחת הויה תולדות דידיה אבות
דשביעית זריעה וקצירה וזמירה ובצירה
דכתיבן תולדות שאר עבודות שבשדה
וכרם כדאמרינן במועד קטן בפ"ק (דף
ג.):

ולבר קפרא דתנא. בתוספתא דידיה
במעשר מאי אבות כו':

אלא לאו היינו טעמא. משום אבות
ותולדות אלא דבר שנאמר בו כלל
ועונשו גדול מדבר אחר שנאמר בו כלל
תני ביה כלל גדול:

שבת איתא. לאיסור דידה בין בדבר
שהיה תלוש מבעוד יום כגון טוחן ולש
בין בדבר שמחובר משקדש היום:

ואילו שביעית. בדבר שהיה מחובר
משקדש שביעית איתא אבל בדבר שהיה
תלוש לפני שביעית ליתא:

שביעית. נמי איתיה במאכל בהמה
דכתיב ולבהמתך ולחיה וגוי' (ויקרא כה)
מעשר ליתיה במאכל בהמה
דמדאורייתא דגן תירוש ויצהר כתיב
ורבנן תקון פירות האילן וירק דמאכל
אדם כדקתני כל שהוא אוכל כו':

איתיה בתאנה וירק. מדרבנן:

כל שהוא אוכל כו'. דגבי פיאה קציר
כתיב מה קציר מיוחד שיש בו כל אלו:

למעוטי ספיחי סטיס וקוצה. שעומדים
לצבע להכי נקט ספיחים דאין דרך
ללוקטן בשנה שנורעים אלא לסוף ד' וה'
שנים שהשרשין מתפשטין בארץ
ומשביחין ושורש שלהן עיקר והא דנקט
הני ולא נקט שאר מינים שאינן ראויין
לאכילה משום דאידי דגבי שביעית תני
להו דיש להן שביעית נקט הכא דבפיאה
ומעשר ליתנהו לשון רבינו הלוי: סטיס
ווישד"א {וישד"א: איסטיס, פסטל
(צמח שמשורשו מפיקים צבע כחול)
קוצ' וורנצ"א {ורנצ"א: פואה}:

ומכניסו לקיום למעוטי ירק. כגון לפת
וקפלוטות:

**ואילו מכניסו לקיום ולקיטתו כאחד לא
תנן.** דכי תקון רבנן אדידהו לא פלוג
בפירות האילן ובירק בין מין למין:

וגידולו מן הארץ,

ולקיטתו כאחת,

ומכניסו לקיום -

חייב בפיאה" (פאה א,ד).

"אוכל" - למעוטי ספיחי סטיס וקוצה.

"ונשמר" - למעוטי הפקר.

"וגידולו מן הארץ" - למעוטי כמיהין ופטריות.

"ולקיטתו כאחת" - למעוטי תאנה.

"ומכניסו לקיום" - למעוטי ירק.

ואילו גבי מעשר תנן:

"כלל אמרו במעשר:

כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ - חייב במעשר."

ואילו 'לקיטתו כאחת' ו'מכניסו לקיום' לא תנן.

272. סח, א - סט, א

[**"כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עֵיקַר שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה - אֵינוֹ חַיִּיב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת"**].

ר"י
מתניתין. דפטר בחד חטאת:
בתינוק שנשבה. ולא ידע שבת מעולם:
אבל הכיר ולבסוף שכח. הוה ליה כשוכח שהיום שבת ויודע עיקר שבת וחייב על כל שבת ושבת:
שהיתה שכחה ממנו. מעולם:
לתני הכיר ולבסוף שכח. דחייב ואע"ג דליכא למימר ימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק וכ"ש הא דאיכא למימר שימים שבינתים הוויין ליה ידיעה לחלק:
אבל לא שכחה. לעיקר שבת אלא ששכח שהיום שבת מאי:
חייב על כל אב מלאכה. דע"כ אי הוה סבירא ליה דאינו חייב אלא אחת לכל שבת ושבת הוה ליה למיכרך ולמיתני הכי מי שידע עיקר שבת ושכחה וכן היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת:
ליתני היודע עיקר שבת. דהוה שגגת שבת וזדון מלאכות הרבה חייב על כל מלאכה אע"ג דבכל שבת ליכא אלא חדא שגגה וכ"ש שגגת מלאכות וזדון שבת דאיכא שגגות הרבה:
כהכיר ולבסוף שכח דמי. ומתניתין איצטריך למינקט הכיר ולבסוף שכח דלא תימא חייב על כל שבת ושבת:
פטור. דקסברי רבי יוחנן ור"ל אומר מותר אנוס הוא ולא שגגה היא:
וחייב על הדם. שאכל כל ימיו אחת וכן על כל דבר כרת שבתורה:
מזיד קרוי חוטא. דכתיב (ויקרא ה) בשבועת העדות נפש כי תחטא ושמעה וגומר ולא כתיב ביה ונעלם:

רב ושמואל דאמרי תרוניהו:
 מתניתין בתינוק שנשבה לבין הגוים, וגר שנתגייר לבין הגוים.
 אבל הכיר ולבסוף שכח - חייב על כל שבת ושבת.

תנן:
"השוכח עיקר שבת",
 לאו מפלל דהויא ליה ידיעה מעיקרא?!

לא,
 מאי **"כל השוכח עיקר שבת"**?
 דהיתה שוכח ממנו עיקרה של שבת.

אבל הכיר ולבסוף שכח - מאי: **"חייב על כל שבת ושבת"**?
 אדתני: **"היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - חייב על כל שבת ושבת"**,
 ליתני: **"הכיר ולבסוף שכח"**, וכל שכן הא!

מאי **"היודע עיקר שבת"**?
 מי שהיה יודע עיקרה של שבת ושכחה.

סח, ב
 אבל לא שכחה - מאי?
 חייב על כל מלאכה ומלאכה,
 אדתני: **"היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - חייב על כל מלאכה ומלאכה"**
 ליתני היודע עיקר שבת, כל שכן הא!

אלא מתניתין - כשהכיר ולבסוף שכח.
 ודרב ושמואל נמי, כהכיר ולבסוף שכח דמי.
 והכי איתמר:
 רב ושמואל דאמרי תרוניהו:
 אפילו תינוק שנשבה בין הגוים, וגר שנתגייר לבין הגוים - כהכיר ולבסוף שכח דמי, וחייב.

ורבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרוניהו:
 דוקא הכיר ולבסוף שכח.
 אבל תינוק שנשבה לבין הגוים וגר שנתגייר לבין הגוים פטור.

מיתבי:
"כָּלֵל גְּדוֹל אָמְרוּ בְּשַׁבָּת:
כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עֵיקַר שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה - אֵינוֹ חַיִּיב אֶלָּא אַחַת.
 ביצד?
תינוק שנשבה לבין הגוים,
וגר שנתגייר בין הגוים,
ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - אינו חייב אלא חטאת אחת.
וחייב על הדם - אחת,
ועל החלב - אחת,
ועל עבודה זרה - אחת.
ומזבז פטור.
וכך היה מונבז דו לפני רבי עקיבא:
הואיל ומזיד קרוי 'חוטא' ושוגג קרוי 'חוטא',

מה מזיד שהיתה לו ידיעה אף שוגג שהיתה לו ידיעה.

אמר לו רבי עקיבא:

הריני מוסיף על דבריך,

אי מה מזיד שהיתה הידיעה בשעת מעשה, אף שוגג שהיתה לו ידיעה בשעת מעשה!

אמר לו: הו, וכל שכן שהוספת.

אמר לו: לדבריך, אין זה קרוי שוגג אלא מזיד!

קתני מיהא: "ביצד? תינוק [שנשבה לבין הגוים ...

ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - אינו חייב אלא חטאת אחת"]

בשלמא לרב ושמואל נחא.

אלא לרבי יוחנן ולרבי שמעון בן לקיש,

קשיא!

אמר לך רבי יוחנן וריש לקיש:

לא מי איכא מונבז דפטר?

אנן דאמרין כמונבז.

מאי טעמא דמונבז?

דכתיב: "תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה"¹ (במדבר טו, כט),

וסמיה ליה: "והנפש אשר תעשה ביד רמה"² (במדבר טו, ל),

הקיש שוגג למזיד:

מה מזיד - שהיתה לו ידיעה,

אף שוגג - שהיתה לו ידיעה.

ורבנן, האי "תורה אחת" - מאי עבדי ליה?

מיבעי להו לכדמקרי ליה רבי יהושע בן לוי לבריה:

"תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה" (במדבר טו, כט),

וכתיב: "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות האלה"³ (במדבר טו, כב),

וכתיב: "והנפש אשר תעשה ביד רמה"⁴ (במדבר טו, ל),

הוקשו כולם לעבודה זרה:

מה להלן - דבר שחייבים על זדונו כרת, ושגגתו חטאת.

אף כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת.

ואלא מונבז, 'שגגה' במאי?

כגון שישגג בקרבן.

ורבנן?

שגגת קרבן - לא שמה שגגה.

ורבנן, 'שגגה' במאי?

רבי יוחנן אמר:

כיון שישגג בכרת, אף על פי שהזיד בלאו.

כ"י

הריני מוסיף על דבריך. כלומר אם כך באת לדרוש ג"ש ללמד שוגג ממזיד בא ואוסף גם אני על דבריך עוד ובה תראה אם יעמדו דבריך:

אף שוגג שהיתה לו ידיעה בשעת מעשה. תחייבהו גם בזו חטאת:

כ"ש שהוספת. על דברי והרי אתה מסייעני וגם בזו אני אומר שהוא חייב ולקמן מפרש במאי שגג:

קתני מיהא. רישא תינוק שנשבה לבין הנכרים חייב:

בשלמא לרב ושמואל נחא. דאינהו נמי מחייבי ואיכא לאוקמי דהוא הדין להכיר ולבסוף שכח כי מתניתין וברייתא דקתני תינוק היא גופא איצטרך לאשמעין פלוגתא דמונבז ורבנן:

מאי טעמא דמונבז. אבנין אב ודאי לא סמיך למיעבד שוגג דומיא דמזיד דהאי שוגג חילוף דמזיד וליכא לדמויינהו דהאי חייב והאי פטור:

מקיש שוגג. לענין חטאת למזיד לענין כרת ואף על גב דלא דמי ע"כ הקישן הכתוב:

ורבנן. הך הקישה בעיא לכדריבי יהושע ב"ל:

תורה אחת יהיה לכם. גבי קרבן ע"ז כתיב בפרשת שלח לך אנשים:

וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות האלה. וילפינן בהוריות (דף ח. נ) זו ע"ז שהיא שקולה ככל המצוות וכתוב תורה אחת כל התורה במשמע:

הוקשו. קרבנות של שגגות של כל עבירות לשל ע"ז מה ע"ז קרבן שלה אינו בא אלא על עבירה גמורה שחייב על זדונו כרת דסמיך ליה והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה:

אף כל התורה. אין מביאין חטאת אלא על דבר שזדונו כרת:

ואלא מונבז. דאמר לעיל דמי שהיתה לו ידיעה בשעת מעשה חייב חטאת:

דשגג במאי. הא גבי חטאת שגגה כתיב:

דשגג בקרבן. דיודע שחייב על זדונו כרת אבל אינו יודע שחייב עליה חטאת:

לא שמה שגגה. עד ששגג בעבירה עצמה:

ורבנן. דבעו שגגה בעבירה עצמה שגגה במאי קאמרי שגגה בכולה מילתא בלאו וכרת או בכרת לחודיה:

כיון ששגג בכרת אע"ג שהזיד בלאו. שאז הקרבן על הכרת הוא בא כדאמרן לעושה בשגגה וסמיך ליה והנפש אשר תעשה וגו':

¹ האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה

² והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה

³ וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות האלה אשר דבר ה' אל משה

⁴ והנפש אשר תעשה ביד רמה את ה' הוא מגדף ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה

רפ"י

לא תעשינה. היינו לאו: **מנינא למה לי.** ליתני אבות מלאכות הזורע והחורש כו' למה לי למיתנא ארבעים חסר אחת ליתנינהו ואנן ידעינן דמי חסר אחת איכא:

שאם עשאן כולן כו'. וסימנא בעלמא אשמעינן לידע כמה חטאות חייב על חילול שבת אחת:

היכי משכחת לה. דמייחייב ע"כ לא משכחת לה אלא בזדון שבת דידוע שהוא שבת ושגגת מלאכות דאינו יודע שהמלאכות הללו אסורות דאי בזדון מלאכות ושגגת שבת דידוע שהן אסורות בשבת אבל שכח שהיום שבת הא תנן דאינו חייב אלא אחת לכל שבת וזדון שבת לא הוי אא"כ יודע אחת מהלכותיה דאי לא ידע בחדא מינייהו אין שבת חלוק לו משאר ימים וזה ששגג בכולן אין כאן זדון שבת:

בשלמא לר' יוחנן. דאמר שגגת כרת שמה שגגה:

משכחת לה. זדון שבת בלאוין ושגגת מלאכות בכריתות דידוע לה לשבת שהוזהר על הלאוין או של כולן או של אחת מהן:

דידע לה לשבת במאי. הלא בכולן שגג כסבור שכל ל"ט מלאכות מותרות:

בתחומין. דאינו בקרבן: **ואליבא דר' עקיבא.** דאמר במסכת סוטה תחומין דאורייתא נינהו דתנן בו ביום דרש רבי עקיבא ומדותם מחוץ לעיר כו':

זהו שוגג האמור בתורה. כלומר היכא דשגג בשבת ובמלאכות אין כאן לא דין ולא דין לקנתר ואין לך שוגג כזה:

הזיד בזה ובזה. אין לך מזיד כזה:

שגג באחת מהן. אף זה שוגג וחייבים עליה קרבן:

וריש לקיש אומר:
עד שישגוג בלאו וכרת.

אמר רבא:

מאי טעמא דרבי שמעון בן לקיש?

אמר קרא: **"אשר לא תעשינה ואשם"**⁵ (ויקרא ד, כז),
עד שישגוג בלאו וכרת שבה.

ורבי יוחנן, האי קרא דרבי שמעון בן לקיש, מאי עביד ליה?

מבעי ליה לכדתניא:

"מעם הארץ" (ויקרא ד, כז) - **פרט למשומד,**

רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי שמעון:

"אשר לא תעשינה בשגגה ואשם" (ויקרא ד, כב) - **השב מידעתו, מביא קרבן על שגגתו, לא שב מידעתו - אינו מביא קרבן על שגגתו."**

תנן:

"אבות מלאכות ארבעים חסר אחת" (שבת עג).

והוינו בה: **מנינא, למה לי?**

ואמר רבי יוחנן:

שאם עשאן כולן בהעלם אחד - חייב על כל אחת ואחת.

היכי משפחת לה?

בזדון שבת, ושגגת מלאכות.

בשלמא לרבי יוחנן דאמר: כיון שישגג בכרת, אף על פי שהזיד בלאו,

משפחת לה כגון דידע לה לשבת בלאו.

אלא לרבי שמעון בן לקיש דאמר עד שישגוג בלאו ובכרת דידע ליה לשבת, במאי?

דידעה בתחומין,

ואליבא דרבי עקיבא.

מאן תנא להא?

דתנו רבנן:

"שגג בזה ובזה - זהו שוגג האמור בתורה.

הזיד בזה ובזה - זו היא מזיד האמור בתורה.

שגג בשבת והזיד במלאכות,

או ששגג במלאכות והזיד בשבת,

שאמר: יודע אני שמלאכה זו אסורה, אבל איני יודע שחייבין עליה קרבן או לא - חייב."

כמאן?

כמונבו.

⁵ ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת ממצוות ה' אשר לא תעשינה ואשם

273. סט, א-ב

רפ"י

שבועת ביטוי. שאוכל ולא אוכל שאכלתי ולא אכלתי חייב עליה קרבן וכתוב ביה ונעלם דהיינו שוגג הכל מודים בשוגג שלה דאם נשבע שלא אוכל ואכל אינו חייב אלא אם כן שכח שבועתו כשאכל דהשתא שגג בלאו שבה:

הכל מודים מאן רבי יוחנן. כלומר על כרחין אביי לאו אפלוגתא דמונבו ורבנן קאי דלישמעינן דמודה מונבו בהא (דהא) שגגת קרבן לא הויא שגגה דמהיכא תיתי והא ק"ו היא השתא בכל התורה כולה דליכא חידוש בקרבן דידהו אמר מונבו דמיחייב בשגגת קרבן הכא דחידוש הוא דאין בה כרת ומביא קרבן עליה לא כ"ש אלא לרבנן קאמר ואפלוגתא דר"י ור"ל קאי ומאן הכל מודים ר"י דאף על גב דבעלמא קאמר אף על פי שהזיד בלאו הכא בעינן שישגוג בלאו:

פשיטא. כיון דאליבא דרבנן איפליג דאמרי שגגת קרבן לאו שגגה היא אי בלאו שלה הזיד במאי שגג דע"כ לא קאמר ר"י בעלמא אלא במקום כרת דשגג בכרת:

סלקא דעתך אמינא. בשבועת ביטוי נמי קאי רבי יוחנן במילתיה דאף על פי שהזיד בלאו ודקשיא לך במאי שגג בקרבן דהואיל וחידוש מודו ביה רבנן:

קמ"ל. אביי דמודה רבי יוחנן בה דבעינן שגגת לאו דאי הזיד בלאו תו ליכא שגגה דבהא נמי פליגי רבנן אמונבו ואמרי דאין שגגת קרבן שגגה:

איזהו שבועת ביטוי לשעבר. בשלמא להבא כגון שלא אוכל משכחת לה כגון שנתעלמה השבועה ואכל אלא לשעבר כגון שאכלתי והוא לא אכל אין כאן שוגג דאי כסבור שאכל בשעה שנשבע אינו חייב קרבן דתניא בשבועות (פ"ג דף כו.) האדם בשבועה פרט לאנוס כלומר האדם בשבועה שיהא אדם בשעת שבועה שתהא דעתו עליו בשעת שבועה ופרשינן לה התם לאפוקי כי האי גוונא ומהשתא לא משכחת שגגה אלא בקרבן:

אמר יודע אני שאני נשבע לשקר. ונוהרתי על כך:

אבל איני יודע כו'. דאי בנתעלמה ממנו אזהרת שבועה אין לך אונס בשעת שבועה כזה:

חייב. אלמא מודו ביה רבנן דמיחייב אשגגת קרבן:

הא מני מונבו היא. דאמר נמי בעלמא שמה שגגה אבל לרבנן דפליגי עליה לית להו ביטוי לשעבר דסברי כ"י ישמעאל דאמר בשבועות אינו חייב אלא על העתיד לבא (שם דף כה.) יש גורסין הא מני מונבו פשיטא השתא בכל התורה אמר מונבו שגגת קרבן שמה שגגה הכא דחידוש הוא לא כ"ש אלא לאו רבנן תיובתא דאביי תיובתא ולא נהירא לי דמאי פשיטותא הא איצטריך לאשמעינן דחלוקה שגגה זו משאר שגגות דאילו בכל התורה למונבו בין ששגג בקרבן בין ששגג בלאו וכרת שמה שגגה וכאן בלשעבר אם שגג בלאו שבה לאו שגגה היא דכתיב האדם בשבועה:

אמר אביי:

הכל מודים בשבועת ביטוי, שאין חייבין עליה קרבן עד שישגוג בלאו שבה.

"הכל מודים" מאן? רבי יוחנן פשיטא!

פי קאמר רבי יוחנן היכא דאיכא פרת, אבל הכא דליכא פרת - לא!

סלקא דעתך אמינא: הואיל וחייב קרבן חידוש הוא, בכל התורה כולה לא אשכחן לאו דמייתי עליה קרבן, והכא מייתי כי שגג בקרבן נמי ליחייב קא משמע לן.

סט, ב

מיתבי:

"איזהו שגגת שבועת ביטוי לשעבר?"

שאם אמר: "יודע אני ששבועה זו אסורה, אבל איני יודע אם חייבין עליה קרבן או"

הא מני?

מונבו היא.

לישנא אחרינא⁶:

מני?

אלימא מונבו - פשיטא!

השתא בכל התורה דלאו חידוש הוא, אמר: שגגת קרבן שמה שגגה, הכא דחידוש הוא - לא כל שכן?! אלא לאו רבנן היא, ותיובתא דאביי!

תיובתא.

⁶ עיין ברש"י שהלישנא אחרינא היא גרסת ספרים ולא חלק מהגמרא.

274. סט, ב

רפ"י

הכל מודים בתרומה. זר שאכל תרומה בשוגג משלם חומש על שגגתו דכתיב (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה אבל מזיד אין מוסיף חומש וחייב מיתה בידי שמים דכתיב (שם) ומתו בו כי יחללוהו וסמך ליה וכל זר לא יאכל קדש:
בלאו שבה. כסבור חולין ואין כאן לאו:
מיתה. דכתיב בתרומה:
במקום כרת. דשאר עבירות:
וחומש. דשגגת תרומה במקום קרבן דשגגת שאר עבירות ולרבי יוחנן מיחייב חומש אשגגת מיתה:

ואמר אביי:

הכל מודים בתרומה שאין חייבין עליה חומש, עד שישגוג בלאו שבה.

"הכל מודים" - מאן? רבי יוחנן.

פשיטא!

כי אמר רבי יוחנן היכא דאיכא כרת,

היכא דליכא כרת - לא!

מהו דתימא: מיתה במקום כרת עומדת,

וכי שגג במיתה, נמי ליחייב,

קא משמע לן.

רבא אמר:

מיתה - במקום כרת עומדת,

וחומש - במקום קרבן קאי.

275. סט, ב

רפ"י

מונה ו'. מיום ששם אל לבו שכחתו ומשמר השביעי:
משמר יום אחד ומונה ו'. וכל יום ששם אל לבו אינו משמר דשמא עשה מלאכה אבל יום המחרת משמר ולקמן מפרש דבהנך דאינו משמר לא עביד נמי מלאכה אלא כדי פרנסת היום:
כברייתו של עולם. ימי חול נמנו תחלה:
כאדם הראשון. שנברא בע"ש ויום ראשון למנינו שבת היה:
יום אחד לששה. משמע לוי שעברו:

אמר רב הונא:

היה מהלך בדרך או במדבר ואינו יודע אימתי שבת, מונה ששה ימים, ומשמר יום אחד.

חייא בר רב אומר:

משמר יום אחד, ומונה ששה.

במאי קמיפלגי?

מר סבר: כברייתו של עולם.

מר סבר: כאדם הראשון.

מיתיבי:

"היה מהלך בדרך ואינו יודע אימתי שבת משמר יום אחד לששה".

מאי לאו מונה ששה ומשמר יום אחד.

לא, משמר יום אחד ומונה ששה.

אי הכי: **"משמר יום אחד לששה"?**

"משמר יום אחד ומונה ששה" מיבעי ליה!

ועוד,

תניא:

"היה מהלך בדרך או במדבר, ואינו יודע אימתי שבת - מונה ששה ומשמר יום אחד!"

תויבתא דרבי חייא בר רב!

תויבתא.

רפ"י

וההוא יומא לימות. בתמיה :
 ודלמא אתמול שבת הוה.
 ונמצא מחלל שבת שלא לפקוח
 נפש :

בקדושתא ואבדלתא. לזכרון
 בעלמא שיהא לו שם יום חלוק
 משאר ימים ולא תשתכח שבת
 ממנו :

אם היה מכיר מקצת יום שיצא
 בו. לא שזכר איזה יום בשבת
 היה אלא זכור שהיום יום
 שלישי ליציאתו או רביעי
 ליציאתו ומתוך כך ידע שמונה
 ליציאתו עושה מלאכה כל יום
 ח' וכן לעולם ודאי זהו יום
 שיצא בו וקיים ליה דבשבת לא
 יצא שהרי בישוב לא שכח את
 השבת :

במעלי שבתא נמי לא נפיק.
 דאין דרך לצאת מפני כבוד
 השבת ועל כן כל יום ח' וט'
 ליציאתו לישתרו דליכא
 לספוקינהו בשבת :

276. סט, ב

אמר רבא:

בְּכָל יוֹם וְיוֹם עוֹשֶׂה לּוֹ כְּדֵי פְּרָנְסָתּוֹ, בַּר מַהֲהוּא יוֹמָא.

וְהוּא יוֹמָא לְיָמוֹת?!

דְּעֵבִיד מְאָתְמוֹל שְׁתֵּי פְּרָנְסוֹת.

וְדִילְמָא מְאָתְמוֹל שְׁבַת הָוָא!

אָלָא: כָּל יוֹם וְיוֹם עוֹשֶׂה לּוֹ פְּרָנְסָתּוֹ, אֶפְיִלוּ הוּא יוֹמָא.

וְהוּא יוֹמָא בְּמָאֵי מֵינְכֵר לִיה?

בְּקִידוּשָׁא וְאֲבַדְלָתָא.

אמר רבא:

אם היה מכיר מקצת היום שיצא בו - עושה מלאכה כל היום כולו.

פשיטא!

מהו דתימא: כיון דשבת לא נפיק, במעלי שבתא נמי לא נפיק,
 והאי, אי נמי בחמשה בשבתא נפיק, לישתרי ליה למיעבד מלאכה תרי יומי,
 קא משמע לן, זימנין דמשכח שיירתא ומקרי ונפיק.

277. סט, ב

"היודע עיקר שבת, [ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - חייב על כל שבת ושבת]".

מנהגי מילי?

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון:

תרי קראי פתיבי: "ושמרו בני ישראל את השבת"⁷ (שמות לא, טז),

וכתיב: "ואת שבתתי תשמרו"⁸ (ויקרא כו, ב).

הא כיצד?

"ושמרו בני ישראל את השבת" - שמירה אחת לשבתות הרבה.

"ואת שבתתי תשמרו" - שמירה אחת לכל שבת ושבת.

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק:

אדרבה, איפקא מסתברא!

"ושמרו בני ישראל את השבת" - שמירה אחת לכל שבת ושבת.

"ואת שבתתי תשמרו" - שמירה אחת לשבתות הרבה.

רש"י

מנא הני מילי. שיש מחלל בשבתות הרבה וחייב אחת על כולן ויש מחללן וחייב על כל שבת: הכי גרסינן הא כיצד ושמרו בני ישראל את השבת שמירה אחת לשבתות הרבה ואת שבתותי תשמורו שמירה לכל שבת ושבת. דקרא קמא חדא שבת הוא דחשיב משמע שאינו מקפיד אלא על האחת והכא כתיב את שבתותי אכולהו קפיד ולא מסרן אלא לחכמים להודיען מסברא האי בשכח עיקר שבת דחדא שגגה היא והאי בשוכח שהיום שבת אבל יודע עיקר שבת דאיכא למימר ימים שבינתים [הויין] ידיעה לחלק:

איפקא מסתברא. ושמרו בני ישראל את השבת משמע שמירה אחת לשבת אחת ואת שבתותי תשמורו בי שבתות ואינו מזהיר אלא על שמירה אחת ובין רב נחמן ובין רב נחמן בר יצחק לא פליגי אלא במשמעותא מאי דיליף מר מהאי קרא יליף מר מאידך:

⁷ ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם

⁸ ואת שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'

רש"י

278. סט, ב - ע, א

[ה'יודע עיקר שבת, ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - חייב על כל שבת ושבת].
 היודע שהוא שבת, [ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - חייב על כל אב מלאכה ומלאכה].

מאי שנא רישא. דשגגת שבת
 וזדון מלאכות לא מיחייב אלא
 אחת לכל שבת וסיפא דזדון
 שבת ושגגת מלאכות חייב על
 כל מלאכה ומלאכה:

כאן מידיעת שבת הוא פורש.
 רישא כי אמרו ליה שבת הוא
 פורש מן המלאכה ומכיר שחטא
 ועל כך הוא מביא קרבן הלכך
 שגגת שבת היא ועל השבת הוא
 צריך להביא:

כאן מידיעת מלאכות הוא
 פורש. כי אמרי ליה שבת הוא
 לא פריש דהא נמי ידע וכי אמרי
 ליה מלאכה חשובה היא זו
 פריש הלכך על מנין המלאכות
 יביא:

כלום פריש משבת אלא משום.
 דכי אודעיה שבת הוא הכיר
 שחטא על המלאכות וכלום
 פריש ממלאכה כלומר ע"י
 ידיעת המלאכות אלא משום
 שבת דכי אמרו ליה מלאכות הן
 הכיר שחילל שבת:

ע,א מאי שנא רישא, ומאי שנא סיפא?

אמר רב ספרא:

כאן - מידיעת שבת הוא פורש.

וכאן - מידיעת מלאכה הוא פורש.

אמר ליה רב נחמן:

כלום פריש משבת אלא משום מלאכות.

וכלום פריש ממלאכות, אלא משום שבת.

אלא אמר רב נחמן:

קרבו דחייב רחמנא אמאי? אשגגה,

התם - חדא שגגה,

הכא - טובא שגגות הויין.

279. ע, א

רפ"י

חילוק מלאכות. שגופי מלאכות מתחלקים לחטאות אע"פ שבהעלם אחד: **מות יומת.** מיתות הרבה: **בממון.** לאפוישי קרבנות: **מה ת"ל.** והלא כבר נאמר לא תעשה כל מלאכה: **דברים.** משמע תרי ה' לרבות חד הרי שלשה אלה בגמטריא ל"ו הרי ל"ט: **ת"ל בחריש ובקציר תשבות.** כלומר בלאו לא תבערו הוה לן למילף מהאי אם לא שיש להשיב: **ועדיין אני אומר על חריש וקציר חייב שתיים.** אם עשאן בהעלם אחד שהרי הוציאם מן הכלל לחלקן לשתיים ומשמע אזהרה לקציר לעצמה ואזהרה לחריש לעצמה: **ועל כולן אחת.** דבחדא מלאכה כיילינהו וחד לאו ובדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד כו' לא דיינינן ליה דהוי ליה כלל בלא תעשה ופרט בעשה ואין דנין אותו בכלל ופרט אי נמי הוי חריש וקציר שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין דהוה ליה למיכתב חד: **ת"ל לא תבערו כו'.** וחריש וקציר לדרשה אחרונא אי כר' עקיבא דדריש ליה בעלמא (ר"ה דף ט.) לענין תוספת שביעית אי כרבי ישמעאל לענין שבת מה חריש רשות אף קציר רשות ללמד על קציר העומר שדוחה שבת: **בכלל היתה.** דלא תעשה כל מלאכה: **להקיש אליה.** כל שאר המלאכות שנכללו עמה בכלל שזו מדה בתורה כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא כו': **ללאו.** שאין חייבין עליה כרת וסקילה כשאר מלאכות אלא מה שאמור בה: **לחלק.** כדאמרן מה הבערה מיוחדת:

"חייב על כל מלאכה ומלאכה".

חילוק מלאכות - מנלן?

אמר שמואל:

אמר קרא: "מחלליה מות יומת"⁹ (שמות לא, יד) - התורה רבתה מיתות הרבה על חילול אֶחָד.

האי במזיד כתיב!

אם אינו ענין למזיד, דכתיב: "כל העשה מלאכה יומת"¹⁰ (שמות לה, ב), תנהו ענין לשוגג.

ומאי "יומת"!

"יומת" - בממון.

ותיפוק ליה חילוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לרבי נתן!
דתניא:

"רבי נתן אומר:

"לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת" (שמות לה, ג),

מה תלמוד לומר?

לפי שנאמר: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ...

אלה הדברים ...

ששת ימים תעשה מלאכה"¹¹ (שמות לה, א-ב),

"דברים", "הדברים" "אלה הדברים" - אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסני.

יכול עשאן כולן בהעלם אחד, אינו חייב אלא אחת?

תלמוד לומר: "בחריש ובקציר תשבת"¹² (שמות לד, כא),

ועדיין אני אומר: על חרישה ועל הקצירה חייב שתיים, ועל כולן אינו חייב אלא אחת!

תלמוד לומר: "לא תבערו אש" (שמות לה, ג),

הבערה בכלל היתה, ולמה יצאת?

להקיש אליה, ולומר לך:

מה הבערה שהיא אב מלאכה, וחייבין עליה בפני עצמה,

אף כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה!"

שמואל סבר לה כרבי יוסי דאמר:

הבערה ללאו יצאת.

דתניא:

"הבערה ללאו יצאת,

דברי רבי יוסי.

רבי נתן אומר:

לחלק יצאת."

ותיפוק ליה לחלוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לרבי יוסי!

דתניא:

"רבי יוסי אומר:

⁹ ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם מחלליה מות יומת

¹⁰ ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת

¹¹ וקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צויה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת

שבתון לה'

¹² ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות בחריש ובקציר תשבת

רַס"י

ועשה מאחת מהנה. האמור לענין חטאות הוה ליה למכתב ועשה אחת ולישתוק אייתר ליה שאר' מ"ם דמאחת וכל תיבת מהנה לדרשה ודרוש הכי פעמים שכל מעשה עבירותיו חשוב אחת ופעמים שהוא קרוי הנה לשון רבים:

וא"ר יוסי בר' חנינא מ"ט דר' יוסי. כלומר מאי דריש ביה דאכתי מ' דמהנה ומ' דמאחת למאי אתא:

אחת מאחת. אחת הוה ליה למכתב וכתוב מאחת וכן נמי הנה ה"ל למכתב (הנה) [למדרש פעמים שהוא הנה] וכתב מהנה ודרוש אחת והנה בלא מ"ם הכי פעמים אחת שהוא הנה שבת [אחת] לבדו הוא מחלל ויש כאן חטאות הרבה דאזלי בתר מלאכות ופעמים הנה שהיא אחת מלאכות הרבה עשה ואינו חייב אלא אחת דבהנך תרי גוויי איכא למשמע ועשה אחת וחייב הנה ואיכא למימר נמי הכי ועשה אחת הנה עשייתו הוי אחת אע"פ שהן הנה [וחייב א'] ומ"ם יתירה [דרוש הכי] לרבות שהכותב שם משמעון דאע"ג שנתכוון לעשות תיבה גדולה הואיל ושתי אותיות הראשונות שם במקום אחר הן חייב והיינו מאחת מקצת המלאכה ולא כולה יביא חטאת:

מהנה לרבות תולדות. כלומר היוצאות מהן מן האבות:

אחת שהיא הנה. דאמרן פעמים שחייב על כל אחת ואחת מאי היא כגון שעשאן בזדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא שגגות טובא והנה שהיא אחת דאמרן פעמים שחייב אחת על כולן מאי היא כגון שגגת שבת וזדון מלאכות דידוע שהמלאכות אסורות בשבת אבל שכח ששבת היום:

לא משמע ליה. דמיבעיא ליה כוליה לשם משמעון ולתולדות:

"ועשה מאחת מהנה"¹³ (ויקרא ד, ב),
פְּעָמִים שְׁחֵיבִים אַחַת עַל כּוֹלָן,
וּפְעָמִים שְׁחֵיבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת!"

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא:

מַאי טַעְמָא דְרַבִּי יוֹסִי?

"אַחַת" "מֵאַחַת",

"הֵנָּה" "מֵהֵנָּה".

"אַחַת" - שֶׁהִיא "הֵנָּה".

"הֵנָּה" שֶׁהִיא "אַחַת".

אַחַת - שְׁמַעוֹן.

"מֵאַחַת" - אֲשֶׁם מְשַׁמְעוֹן.

"הֵנָּה" - אָבוֹת

"מֵהֵנָּה" - תּוֹלְדוֹת.

ע,ב

אַחַת שֶׁהִיא הֵנָּה - זְדוֹן שֶׁבֶת וְשִׁגְגַת מְלָאכּוֹת.

הֵנָּה שֶׁהִיא אַחַת - שִׁגְגַת שֶׁבֶת וְזְדוֹן מְלָאכּוֹת.

וְשִׁמּוּאֵל?

"אַחַת שֶׁהִיא הֵנָּה" וְ"הֵנָּה שֶׁהִיא אַחַת" - לֹא מְשַׁמַּע לִיה.

¹³ דבר אל בני ישראל לאמור נפש כי תחטא בשגגה מכל מצוות ה' אשר לא תעשנה וְעִשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה

280. ע, ב

רפ"י

בְּעֵא מִינִיהָ רַבָּא מֵרַב נַחְמָן:
הָעֵלָם זֶה וְזֶה בִּידוֹ - מֵהוּ?

אָמַר לִיה:

הָרִי הָעֵלָם שֶׁבַת בִּידוֹ, וְאִינוּ חַיִּיב אֱלָא אַחַת.

אֲדַרְבָּא, הָרִי הָעֵלָם מְלַאכּוֹת בִּידוֹ וְחַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת!

אֱלָא,

אָמַר רַב אֲשִׁי:

חֲזִינוּ: אִי מִשּׁוּם שֶׁבַת קָא פְּרִישׁ - הָרִי הָעֵלָם שֶׁבַת בִּידוֹ, וְאִינוּ חַיִּיב אֱלָא אַחַת,
וְאִי מִשּׁוּם מְלַאכּוֹת קְפָרִישׁ - הָרִי הָעֵלָם מְלַאכּוֹת בִּידוֹ, וְחַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי:

כְּלוּם פְּרִישׁ מִשְׁבַּת אֱלָא מִשּׁוּם מְלַאכּוֹת,
כְּלוּם פְּרִישׁ מִמְּלַאכּוֹת אֱלָא מִשּׁוּם שֶׁבַת,
אֱלָא, לֹא שָׁנְא.

תַּנּוּ:

"אֲבוֹת מְלַאכּוֹת אַרְבָּעִים חֹסֵר אַחַת",

וְהוֹינּוּ בָּהּ: מַגִּינָא לְמַה לִּי?

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

שְׂאֵם עֲשָׂאן כּוֹלֵן בְּהָעֵלָם אַחַד - חַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

אִי אַמְרַת בְּשִׁלְמָא: הָעֵלָם זֶה וְזֶה בִּידוֹ, חַיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת - שְׁפִיר,

אֱלָא אִי אַמְרַת: הָעֵלָם שֶׁבַת בִּידוֹ, אִינוּ חַיִּיב אֱלָא אַחַת - הִיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ בְּזֶדוֹן שֶׁבַת וְשִׁגְגַת מְלַאכּוֹת?

הִנִּיחָא אִי סַבַּר לִיה רַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: כִּיּוֹן שִׁשְׁגַּג בְּכַרְתַּת אַף עַל פִּי שְׁהִיזִד בְּלָאוּ,

מִשְׁכַּחַת לָהּ דִּידַע לִיה שֶׁבַת בְּלָאוּ.

אֱלָא אִי סַבַּר לָהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ דְּאָמַר עַד שִׁישְׁגוּג בְּלָאוּ וְכַרְתַּת - דִּידַע לִיה שֶׁבַת בְּמַאי?

דִּידַע לָהּ בְּתַחֲמוּמִין וְאִלְיָבָא דְרַבִּי עֲקִיבָא.

זֶה זֶה. שֶׁבַת וּמְלַאכּוֹת:

מֵהוּ. חַיִּיב אַחַת עַל כּוֹלֵן אוֹ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת וּקְמַבְעִיָא לִיה הָא דַתְנִי לְעִיל (דף סט). שִׁגַּג בִּזְהָ וּבִזְהָ זֶהוּ שׁוּגַג הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה מֵהוּ לְחַיּוּבֵי חֲדָא אוֹ לְחַיּוּבֵי אֲכּוּלְהוּ וּמִמַּתְנִי דִּהְשׁוּכַח עֵיקַר שֶׁבַת דַּאִינוּ חַיִּיב אֲלָא אַחַת לֹא שִׁמְעִינָן לִיה דִּהְשׁוּכַח עֵיקַר שֶׁבַת חֲדָא שִׁגְגָה הִיא וְכִי מִיבְעִיָא לָן בִּיּוֹדַע עֵיקַר שֶׁבַת אֲבַל מְלַאכּוֹת הִלְלוּ אִינוּ יוֹדַע שְׁאֲסוּרוֹת וְעוֹד נִעְלָם מִמֶּנּוּ שֶׁהַיּוֹם שֶׁבַת דַּאִיכָא לְמִיתְלֵי שִׁגְגָה אֲכַל מְלַאכּוֹת וּמְלַאכּוֹת הוֹאִיל וְיּוֹדַע עֵיקַר שֶׁבַת וְאִיכָא לְמִתְלֵי אֲהַעֲלָם שֶׁבַת וְחֲדָא שִׁגְגָה הִיא:

אִי מִשּׁוּם שֶׁבַת קָא פְּרִישׁ. זֶה שְׁפִירֵשׁ מִן הַעֲבִירָה וּבֹא לְהַתְכַּפֵּר אִי מִשּׁוּם שֶׁבַת הִיתָה שְׁאֲמַרוּ לוֹ שֶׁבַת הַיּוֹם וּפִירֵשׁ אִישְׁתַּכַּח דְּמִשּׁוּם הָעֵלָם שֶׁבַת הִיא עוֹשָׂה: הִי"ג וְאִי מִשּׁוּם מְלַאכּוֹת הִלְלוּ קָא פְּרִישׁ שְׁאֲמַרוּ לוֹ מְלַאכּוֹת הִיא זֹו וּפִירֵשׁ הָרִי הָעֵלָם מְלַאכּוֹת בִּידוֹ וְזִיל בַּתֵּר מְלַאכּוֹת:

כְּלוּם פְּרִישׁ מִשְׁבַּת אֲלָא מִשּׁוּם מְלַאכּוֹת. כְּשִׁאֲמַרוּ לוֹ שֶׁבַת הַיּוֹם הַבַּיִן שֶׁהַמְּלַאכּוֹת הִלְלוּ אֲסוּרוֹת דַּאִי לֹא אֲסוּרוֹת לְמַה הוּזַקְקוּ לּוֹמַר שֶׁבַת הַיּוֹם:

אֲלָא לֹא שָׁנְא. וְאִינוּ חַיִּיב אֲלָא אַחַת:

עֲשָׂאן לְכוּלֵן. הִיִּינוּ הָעֵלָם זֶה וְזֶה בִּידוֹ דִּהָא לֹא יָדַע שֶׁבַת בְּמִיּוֹדֵי כִּיּוֹן דְּכָל הַלְכוּתֵיהָ נִעְלָמוֹת מִמֶּנּוּ אִין חִילּוּק הַיּוֹם מִשְׁאֵר יָמִים:

אֲאִ"א כּו' הִיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ. דְּנִיחַיִּיב אִינִישׁ אֲכַל חֲדָא עֵי"כ בְּזֶדוֹן שֶׁבַת וְשִׁגְגַת מְלַאכּוֹת הוּא דְּמִשְׁכַּחַת לָהּ וְהַכָּא מַאי זְדוֹן שֶׁבַת אִיכָא:

הִנִּיחָא לְר' יוֹחָנָן כּו'. מִשְׁכַּחַת לִיה שְׁלֹא נִעְלָמוּ מִמֶּנּוּ אֲלָא הַכְּרִיתוֹת וְיּוֹדַע הַלְאוּיִן וְהִיִּינוּ זְדוֹן שֶׁבַת:

281. ע, ב - עא, א

רפ"י

כגורגרת. שיעור הוא לכל איסורי מלאכות של שבת באוכלים:

קצר. כגורגרת וטחן כגורגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות דלא מיחייב אלא חדא:

וחזר וקצר. כגורגרת וטחן כגורגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות דמיחייב תרתי ולא נודע לו בינתים שחטא:

ונודע לו. אחרי כן על הקצירה ועל הטחינה כלומר או על זו או על זו וכ"ש על שתייהן:

(על) שגגת שבת וזדון מלאכות. והפריש חטאת וחטאת זו מכפרת על שתייהן דהא חדא הוא דמיחייב עליה:

קצירה גוררת קצירה. שניה בכפרתה וטחינה גוררת את הטחינה השניה ונתכפרו כולן דקיימא לן אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת וזה שעשה שתי קצירות בהעלם אחד שלא נודע לו בין קצירה לקצירה שחטא ואע"פ שהעלמה של שניה חלוק קצת משל ראשונה סוף סוף העלם אחד הוא דלא נודע לו חטאו בינתים וידיעות [חטא] הוא דמחלקת הלכך חטאת זו שבאה על הקצירה וטחינה ראשונה אתרווייהו קיימא ונתכפרו עם הקצירה כל קצירות שעליו שנעשו בהעלם אחד ועם הטחינה נתכפרו כל הטחינות שעליו כשעשאו בהעלם אחד:

אבל נודע לו על הקצירה. אחרונה שבזדון שבת ושגגת מלאכות והפריש עליה קרבן הואיל ובקרבן זה לא שייכא טחינה שעמה דהא אכל חדא מיחייב אי הוה מתידעי ליה תרווייהו:

קצירה גוררת קצירה. ראשונה:

וטחינה שעמה. של ראשונה:

וטחינה. אחרונה. שכנגדה של ראשונה:

במקומה עומדת. וכי מתידע ליה מיחייב עלה:

קצירה גוררת קצירה. כמשפט דשני זיתי חלב בהעלם אחד הן וטחינה שעם קצירה ראשונה היינו משום גרירה דאף על גב דעיקר קרבן לאו משום קצירה דבהדה אתא הואיל ואיכפר ליה בהדי קצירה בתרייתא גררה לטחינה שעמה בהדה שהרי שתייהן היו תלויות בקרבן אחד ואין כפרה לזו בלא זו:

וטחינה שכנגדה עומדת במקומה. דגרירה לגרירה לא אמרינן לאיכפורי טחינה אחרונה עם טחינה ראשונה משום שני זיתי חלב בהעלם אחד דהא קמיייתא גופה בגרירה היא דמיכפרה:

שם טחינה אחת היא. ואע"ג דקמיייתא גופא בגרירה אתיא אמרינן גרירה לגרירה:

ומי אית ליה לרבא גרירה. אטחינה שעמה קפריך דמגררה עם הקצירה ואע"ג דקרבן לאו אההיא קצירה איפריש דאינך כולהו לאו גרירה איכא דקצירה וקצירה בהעלם אחד לאו גרירה היא דכל שם עבירה הנכפל כמה פעמים בהעלם אחד אין בו אלא חטאת אחת:

ראשון ושני מתכפרין. שהרי בהעלמו היה: שכשהפרישו הזכיר בו שם אותו זית:

הביא קרבן על האמצעי נתכפרו כולם. ואין זה גרירה אלא כולם בהעלם של זה היו:

אביי אמר כו'. דאית ליה גרירה:

בתר דשמעיה. רבא מאבבי דאמר אפילו הביא קרבן על אחד מהם. נתכפרו כולם דאית ליה גרירה הדר ביה איהו ואמר לההיא דלעיל דמיכפרה טחינה שעמה בגרירה:

אי הכי. דכאביי סבירא ליה דאמר גרירה:

טחינה. שעמה דאיכפרה בגרירה תגרוור נמי לטחינה שכנגדה משום שני זיתי חלב בהעלם אחד:

גרירה דגרירה. כי הך דטחינה קמיייתא לא איכפרה אלא בגרירה דלא עליה ולא על קצירה שעמה בא הקרבן אלא דאגריר בהדי קצירה הלכך לא הדרה גרירה לבתרייתא משום שם טחינה:

שלישי אין מתכפר. ולא אמרינן הואיל והשני מתכפר עם הראשון שבהעלמו ליגרירה לשלישי עמו בכפרתו ואע"ג דלא שייך בהדי ראשון:

הביא קרבן כו'.

אמר רבא:

קצר וטחן כגורגרת, בשגגת שבת וזדון מלאכות, וחזר וקצר וטחן כגורגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות, ונודע לו על קצירה וטחינה של שגגת שבת וזדון מלאכות, וחזר ונודע לו על קצירה ועל טחינה של זדון שבת ושגגת מלאכות, קצירה גוררת קצירה.

עא,א

טחינה גוררת טחינה.

אבל נודע לו על קצירה של זדון שבת ושגגת מלאכות,

קצירה גוררת קצירה וטחינה שעמה,

וטחינה שכנגדה במקומה עומדת.

אביי אמר:

טחינה נמי גוררת טחינה,

שם טחינה אחת היא.

ומי אית ליה לרבא גרירה?

והא איתמר:

אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד,

ונודע לו על אחת מהן,

וחזר ואכל כזית בהעלמו של שני.

אמר רבא:

הביא קרבן על ראשון,

ראשון ושני - מתכפרין.

שלישי - אינו מתכפר.

הביא קרבן על השלישי - שלישי ושני מתכפרין,

ראשון - אינו מתכפר.

הביא קרבן על האמצעי - נתכפרו כולן.

אביי אמר:

אפילו הביא קרבן על אחד מהן - נתכפרו כולן!

בתר דשמעיה מאבבי - סברה.

אי הכי,

טחינה נמי תגרר לטחינה!

'גרירה' - אית ליה,

גרירה דגרירה - לית ליה.

282. עא, א-ב

רפ"י

מילתא דפשיטא להו. דזדון שבת ושגגת מלאכות וזדון מלאכות ושגגת שבת אין חלוקין לחטאות כדקאמרי דזה מתכפר בקרבנו של זה ולא אמרינן כשני העלמות נינהו וניחייב חד אזדון שבת ושגגת מלאכות וחד אשגגת שבת וזדון מלאכות ואע"ג דחד גופה דעבירה היא מספקא ליה כו':

קצר וטחן. קצר או טחן: **חזר וקצר כו'.** ולא נודע לו בינתים על חטאו:

מהו שיצטרפו. קצירה וקצירה לכשיעור ויתחייב מי הוי העלם אחד ומצטרפי או דילמא: כשני העלמות נינהו ולא מצטרפין:

חלוקין לחטאות. אי הוי כשיעור לכל חד אין אחד מהן מתכפר בקרבן הבא על חברו הלכך לא מצטרפי:

הכי גרסינן. וכל היכא דחלוקין לחטאות לא מצטרפי והא תנן כו':

חלב וחלב. שני זיתים והפסיק ביניהם יותר מכדי אכילת פרס דהווי להו שתי אכילות:

שאם אכל חצי זית וחזר ואכל חצי זית. באותו העלם וכגון שלא שהה מתחילתו של ראשון עד סוף גמר אכילת אחרון יותר מכדי אכילת פרס ממין אחד מצטרפין:

צריכא למימר. הא חדא אכילה היא דבשתי אכילות ליכא למאן דאמר חייב:

תוטי. שם חכם: **שני תמחויין.** שני מיני תבשיל אחד צלי ואחד שלוק:

ורבי יהושע היא. בכריתות דאמר תמחויין מחלקין לאוכל שני זיתים בהעלם אחד בשני תמחויין לחייבו שתי חטאות ואיצטריכא לאשמעינן דלענין חצי שיעור מצטרפי דמהו דתימא בין לקולא כי הכא בין לחומרא כגון שיעור שלם אמר רבי יהושע דחלוקין הן וגבי שני חצאי שיעור פטור והיינו קולא וגבי שני זיתים שלימים חייב שתיים והיינו חומרא:

ארישא מתני. להא דריש לקיש:

אסיפא מתנינן לה. ולא איתמר הכי:

מכלל דרישא. דאמר חייב: **מין אחד ותמחוי אחד.** בתמיה: **שהיתה לו ידיעה.** בין שני חצאי שיעור ואיצטריך לאשמעינן דליצטרפו דס"ד אמינא הואיל ובשיעורין שלמים חלוקין לחטאות הכא נמי לא ליצטרפו קמ"ל דהתם הוה ידיעה אבל ידיעת חצי שיעור לאו ידיעה היא:

רבן גמליאל היא דאמר. לקמן בפרק הבונה אין ידיעה לחצי שיעור:

מילתא דפשיטא להו לאביי ורבא מבעיא לר' זירא.

דבעי רבי זירא מרבי אסי, ואמרי לה בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: קצר וטחן חצי גרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות, וחזר וקצר וטחן חצי גרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות, מהו שיצטרפו?

אמר ליה: חלוקין לחטאות ולא מצטרפין.

וכל היכא דחלוקין לחטאות לא מצטרפי? והתנן:

אכל חלב וחלב בהעלם אחד - אינו חייב אלא אחת, אבל חלב ודם ונותר ופגול בהעלם אחד - חייב על כל אחת ואחת. זו חומר במינין הרבה ממין אחד. וזו חומר במין אחד ממינין הרבה: שאם אכל חצי זית וחזר ואכל חצי זית ממין אחד - חייב, משני מינין - פטור."

והוינן בה: "ממין אחד חייב" - צריכא למימר?! ואמר ריש לקיש משום בר תוטני: הכא במאי עסקינן: כגון שאכלו בשני תמחויין. ורבי יהושע היא דאמר: "תמחויין מחלקין" (כריתות טו, ב), מהו דתימא: אמר רבי יהושע בין לקולא בין לחומרא, קא משמע לן דלקולא לא אמר, לחומרא קאמר. והא הכא דחלוקין לחטאות, וקא מצטרפי!

אמר ליה:

מר ארישא מתני לה, וקשיא ליה. אנן אסיפא מתנינן לה, ולא קשיא לן.

"משני מינין פטור" - צריכה למימר?!

ואמר ריש לקיש משום בר תוטני: לעולם ממין אחד, ואמאי קרי ליה שני מינין? שאכלו בשני תמחויין, ורבי יהושע היא דאמר: "תמחויין מחלקין". והא קא משמע לן: דאמר רבי יהושע: בין לקולא בין לחומרא.

מדסיפא, מין אחד ושני תמחויין,

עא, ב מכלל דרישא: מין אחד ותמחוי אחד. מין אחד ותמחוי אחד?!

אמר רב הונא:

הקא במאי עסקינן:

כגון שהיתה לו ידיעה בינתים.

ורבן גמליאל היא דאמר: "אין ידיעה לחצי שיעור" (שבת קה.).

283. עא, ב

רפ"י

וחזר ונודע לו. לקמן בעי ליה אי קודם שהפריש קרבן על ידיעה ראשונה וקסבר ידיעות מחלקות לחטאות ואע"פ שלא היתה ידיעה בין אכילה לאכילה או לאחר הפרשה וקסבר הפרשות מחלקות והא דאביי ורבא דאמרי לעיל ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כו' אלמא חדא הוא דמיחייב אי סבירא להו פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש בקודם הפרשה אינהו דאמור כריש לקיש אי נמי סבירא להו דלאחר הפרשה פליגי ואינהו דאמור קודם הפרשה נודע על השני ודברי הכל אין חלוקין לחטאות:

על חטאתו והביא. והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא (ויקרא ד) משמע על כל חטאת וחטאת יביא:

מחטאתו ונסלח לו. אפי' לא הביא אלא על מקצת חטאתו ונסלח לו כולו: קמ"ל כיון דהאי חצי זית עם זית קמא שייך בתר ידיעה קמיינתא הוה כאילו נודע לו על הכל דהא אי הוה מיייתי קרבן הוה מיכפר בהדיה [דזית] בלא שום ידיעה דפחות מכשיעור לא חשיב אבל כזית לא מיכפר בלא ידיעה הלכך כי לא איתידע ליה בהדיה אלא זה אחר זה הוו ידיעות מחלקות:

דאיתידע ליה. על השני קודם שהפריש קרבן על ידיעה הראשונה פליגי:

אדמוקים לאחר כפרה. כי פרכינן לעיל לריש לקיש הא כתיב על חטאתו והביא ואוקימנא שיטתיה דתלמודא בלאחר כפרה לוקמא בלאחר הפרשה אבל השתא דאוקימנא בלאחר כפרה ש"מ דפשיטא לבני הישיבה שסדרו הגמי' דלאחר הפרשה נמי פטר ריש לקיש:

איתמר:

אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד, ונודע לו על הראשון, וחזר ונודע לו על השני.

רבי יוחנן אמר:

חייב שתים.

וריש לקיש אמר:

אינו חייב אלא אחת.

"רבי יוחנן אמר: חייב."

"על חטאתו ... והביא" ¹⁴ (ויקרא ד, ג-ד).

"וריש לקיש אמר: פטור."

"מחטאתו ונסלח לו" ¹⁵ (ויקרא ד, כו),

וריש לקיש, הכתיב: "על חטאתו... והביא!"

ההוא - לאחר כפרה.

ולרבי יוחנן נמי, הכתיב: "מחטאתו ונסלח לו!"

הכא במאי עסקינן:

כגון שאכל פזית ומחצה,

ונודע לו על פזית,

וחזר ואכל פחצי זית אחר בהעלמו של שני.

מהו דתיתמא: ליצטרפו,

קא משמע לן.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

דאיתידע ליה קודם הפרשה פליגי,

ובהא פליגי,

דמר סבר: ידיעות מחלקות.

ומר סבר: הפרשות מחלקות,

אבל לאחר הפרשה: מודי ליה ריש לקיש לרבי יוחנן דחייב שתים.

או דילמא דאיתידע ליה, לאחר הפרשה פליגי,

ובהא פליגי,

דמר סבר: הפרשות מחלקות,

ומר סבר: פפרות מחלקות,

אבל קודם הפרשה: מודי ליה רבי יוחנן לריש לקיש דאינו חייב אלא אחת.

או דילמא בין בזו ובין בזו - מחלוקת?

אמר ליה:

מסתברא: בין בזו ובין בזו - מחלוקת.

דאי סלקא דעתך: קודם הפרשה פליגי,

אבל לאחר הפרשה מודה ליה ריש לקיש לרבי יוחנן דחייב שתים,

אדמוקים ליה קרא לאחר הכפרה, לוקמיה לאחר הפרשה!

ואי אחר הפרשה פליגי,

¹⁴ והקריב על חטאתו אשר חטא... והביא את הפר

¹⁵ וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו

רש"י

הכי גרסינן בספרים ישנים -
ודילמא ספוקי מספקא להו
ואת"ל קאמר אם תמצא לומר
קודם הפרשה פליגי רבי יוחנן
היכי מוקי ליה לקרא בכזית
ומחצה את"ל אחר הפרשה
פליגי ר"ל היכי מוקי ליה
לקרא בלאחר כפרה והכי
פירושא ודילמא לבני תלמודא
נמי מספקא להו פלוגתא דר"י
ור"ל במאי כי היכי דמספקא
ליה לדידי אי בקודם אי בלאחר
אי בתרווייהו וכי פריך בעל
התלמוד לרבי יוחנן נמי והא
כתיב מחטאתו ונסלח לו ומשני
ליה בכזית ומחצה בלשון את"ל
פריך ליה ומשני ליה והכי
קאמר אי הוה פשיטא לן
דלאחר הפרשה הוא דמחייב
[ר"י תרתין] אבל בקודם הפרשה
מודה [לר"ל] לא הוה קשיא לן
מידי דאוקימנא מחטאתו
ונסלח לו בקודם הפרשה אבל
השתא קשיא לן את"ל בהך
בעיא דרבינא דבקודם הפרשה
נמי פליגי וא"ר יוחנן חייב
שתיים ר' יוחנן היכי מוקי ליה
לקרא דמחטאתו ונסלח לו ושני
ליה בכזית ומחצה והכי קמשני
אפי' את"ל דקודם הפרשה
לחודא פליגי אי נמי בתרווייהו
פליגי איכא לאוקמא בכזית
ומחצה ולר"ל נמי כי פריך ליה
תלמודא הכתיב על חטאתו
והביא ושני ליה בעל התלמוד
בלאחר כפרה לעולם ספוקי
מספקא ליה במאי פליגי כלדידי
ובאת"ל פריך ומשני והכי
קאמר את"ל בלאחר הפרשה
נמי פליגי דבלאחר הפרשה פטר
ליה בחד קרבן דהשתא ליכא
לאוקמא לקרא דמחייב בלאחר
הפרשה ר"ל היאך מוקי ליה
להאי קרא כלומר במאי מוקי
ליה ושני ליה אפילו אם תמצא
לומר בלאחר הפרשה פליגי
איכא לאוקמי בלאחר כפרה.
ורוב התלמידים שגו בשיטה זו
ודימו דהאי דהיכי מוקי לה
לקרא בכזית ומחצה וחברו
היכי מוקי ליה לקרא בלאחר
כפרה לשון קושיא הוא ולפרושי
כמו מ"ט והוצרכו לשבש את
הספרים ולמחוק הוי"ו ואת"ל
קמא ולהגיה קאמרינן ולהגיה
על קודם לאחר ועל לאחר קודם
ואין שיטת התלמוד כפי
סוגייתם:

אבל קודם הפרשה מודה ליה רבי יוחנן לריש לקיש דאינו חייב אלא אחת,
 אדמוקי ליה קרא בכזית ומחצה, לוקמיה קודם הפרשה!

ודילמא ספוקי מספקא ליה,
 ואם תימצא לומר קאמר,
 אם תימצא לומר קודם הפרשה פליגי בה,
 רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא? בכזית ומחצה.
 ואם תימצא לומר לאחר הפרשה, ריש לקיש היכי מוקי ליה לקרא? בלאחר כפרה.

284. עא, ב - עב, א

ר"י

למי"ד אשם ודאי לא בעי ידיעה. פלוגתא דר"ט ור"ע היא בכריתות בפי' דם שחיטה (דף כב.) ר"ע מחייב על ספק מעילות אשם תלוי ופי' היו לפניו שתי חתיכות א' של קדש וא' של חולין ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו אכל מביא אשם תלוי ומודה ר"ע שאינו מביא את מעילתו כלומר אינו משלם קרן וחומש עד שיוודע לו ויביא עמה אשם מעילות ודאי כי היכי דאשם תלוי דשאר עבירות דספק כרת אינו מכפר כפרה גמורה וכשיוודע לו דודאי חטא מביא חטאת אף זה כשיוודע לו יחזור ויביא אשם ודאי ר"ט אומר מה לזה מביא שתי אשמות ולא דמי לאשם תלוי דספק חטאת דהתם ספיקו איל וודאי נקבה הלכך כי מתיידע ליה בעי לאתויי נקבה אבל זה ששניהם מין אחד כדאמר התם שממין שמביא על הודע מביא על לא הודע שזה איל וזה איל יביא קרן וחומש ויביא איל ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי וזו אשמי ואם ספק שלא עתיד ספיקי להודע לי אשם זה יהיה אשם תלוי והקדש זה לנדבה ולכי מתיידע ליה לא בעי לאתויי אשם אחרינא אלמא לא בעי ידיעה בתחילה באשם ודאי קודם הבאת כפרתו דהא לא איתידע ליה כי אתי ומכפר עליה:

אשם ודאי. כל אשמות קרוין אשם ודאי חוץ מאשם תלוי שהוא בא על לא הודע והן שלשה הבאין על חטא אשם מעילות אשם גזילות אשם שפחה חרופה:

בעל ה' בעילות בשפחה חרופה. בשוגג ונודע לו בין כל אחת ואחת אינו חייב אלא אחת להכי נקט שפחה חרופה משום דמביא קרבן אחד על עבירות הרבה כדתנן בכריתות (דף ט.) ה' מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה הבא על השפחה ביאות הרבה וכו' וכי תנן מתני' דנפטר בקרבן אחד הני מילי במזיד שהוא מן המביאים על המזיד כשוגג דכתיב (ויקרא יט) בקורת תהיה ומלקות בשוגג ליכא וגבי מזיד רבי קרא דנפטר בקרבן אחד על ביאות הרבה כדיליף התם וכ"ש על ביאות שוגג הרבה בהעלם אחד אבל שוגג ונודע לו בין ביאה לביאה למאן דבעי ידיעה בתחלה באשם ודאי חשיב הוא לחלק לאשמות כהבאת כפרה המחלקת לעושה מזיד וצריך להביא על כל אחת ואחת אליבא דר' יוחנן דאמר לעיל באוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו בשתי ידיעות שמביא חטאת על כל אחת ואחת דחשיבא ליה חילוק ידיעה כאילו הביא קרבן בין ידיעה לידיעה הכא נמי חשיב חילוק ידיעה כאילו הביא קרבן בין ביאה לביאה ואשמעינן עולא דלמאן דלא בעי ידיעה באשם בתחלה אינה חשובה לחלק בינתים ואינו חייב אלא אחת דכיון דלא חשיבא ליה ידיעה לא מחלקת והא מילתא דעולא נקט לה הכא משום דרב דימי דאיירי עלה ופרכינן עלה מפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש:

המתינו. שלא תקריבוהו עד שאבעול עוד:
כי אתא רב דימי. לא פליג אדעולא אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא:

חייב על כל אחת ואחת. קס"ד השתא לרב דימי הא דתנן הבא על השפחה ביאות הרבה אינו חייב אלא אחת הני מילי מזיד אי נמי שוגג בהעלם אחד אבל שוגג ונודע לו בינתים למאן דחשיבא ליה ידיעה באשם. מחלקת ואפילו לריש לקיש:

והרי חטאת דבעי ידיעה בתחלה. שאם הביא חטאתו קודם שנודע לו החטא אינה מכפרת דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו והביא: **ופליגי ר' יוחנן וריש לקיש.** וקאמר ריש לקיש דאין ידיעות מחלקות להתחייב בשתים על שני זיתי חלב בהעלם אחד אלמא לא חשיבא ליה חילוק ידיעה כחילוק כפרה וגבי שפחה חרופה בידיעות שבין ביאה לביאה לאו כהבאת קרבן חשיבי לחלק וכי היכי דבמזיד דידיה מביא אחת על כולן ולא דמי לידיעות שבין אכילת חלב לאכילת חלב שמחלקות לדברי הכל דהתם חיובי אשגות הוא וכיון שיש ידיעה בינתים הויין ליה שתי שגגות:

אמר ליה אביי דילמא. הא דפשתת למאן דבעי ידיעה חייב ואפילו לריש לקיש:
במעשה דלאחר הפרשה קאמרת. וכאתקפתא דרב המנונא דלעיל אבל בידיעה דקודם אפילו לר"ע פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש היא לרבי יוחנן דחשיבא ליה ידיעה לחלק באכילת חלב אפילו שתי אכילות שנאכלו בהעלם אחד ה"נ מחלקת וריש לקיש דאמר התם לא מחלקת ה"נ אפי' דבין ביאה לביאה לא מחלקת דבין ביאה לביאה דהכא כשתי אכילות דחלב בהעלם אחד ונודע לו על כל אחד ואחד לבדו דמיא:

הכל מודים. ר' יוחנן וריש לקיש בשפחה חרופה דיש חילוק:
והכל מודים. בה דאין חילוק:
ומחלוקת. שניהם בה דלר' יוחנן יש חילוק ולריש לקיש אין חילוק וכולהו מפרש להו:
כדעולא. למאן דלא בעי ידיעה בתחלה דאפי' ר' יוחנן מודה דלר' טרפון לא חשיבא ידיעה לחלק וכי א"ר יוחנן ידיעות מחלקות ואפילו בין שתים הנעשות בהעלם אחד ה"מ בחטאת דחשיב ידיעה דילה:
והכל מודים. ואפילו ר"ל דיש חילוק ואפילו לרבי טרפון כגון בביאה שלאחר הפרשה כדרב המנונא:
ומחלוקת. דרבי יוחנן ור"ל בשפחה חרופה ואליבא דמאן דחשיבא ליה ידיעה דאשם לר' יוחנן דאמר ידיעת חטאת הואיל וחשיבא היא מחלקת אפי' חטאת דהעלם אחד הכא נמי מחלקת בין דהעלם אחד בין דשתי העלמות ולר"ל דאמר ידיעה דחטאת אף על גב דחשיבא לא מחלקת עבירות דהעלם אחד הכא אפילו דשתי העלמות לא מחלקת וכדפרישית:

אמר עולא:

למאן דאמר אשם ודאי לא בעיא ידיעה בתחילה
עבא בעל חמש בעילות בשפחה חרופה - אינו חייב אלא אחת.

מתקיף לה רב המנונא:

אלא מעתה בעל וחזר ובעל והפריש קרבן, ואמר: המתינו לי עד שאבועול, הכי נמי: דאינו חייב אלא אחת?!

אמר ליה:

מעשה דלאחר הפרשה קאמרת?!
מעשה דלאחר הפרשה לא קאמינא.

כי אתא רב דימי אמר:

למאן דאמר: אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה,
בעל חמש בעילות בשפחה חרופה - חייב על כל אחת ואחת.

אמר ליה אביי:

הרי חטאת, דבעינן ידיעה בתחלה, ופליגי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש!

אישתיק.

אמר ליה:

דלמא במעשה דלאחר הפרשה קאמרת, וכדרב המנונא?

אמר ליה:

אין.

כי אתא רבין אמר:

הכל מודים בשפחה חרופה,
והכל מודים בשפחה חרופה,
ומחלוקת בשפחה חרופה.

"הכל מודים בשפחה חרופה" - דאינו חייב אלא אחת כדעולא.

"והכל מודים בשפחה חרופה" - דחייב על כל אחת ואחת כרב המנונא.

"ומחלוקת בשפחה חרופה" - למאן דאמר: אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה,
מחלוקת דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש.

285. עב, א - עג, א

רפ"י

נתכוין להגביה את התלוש. כגון דנפל סכין בערוגת הירק ונתכוין להגביהו:
וחתך את המחובר פטור. דכתיב אשר חטא בה ודרשינן בכריתות פרט למתעסק בדבר אחר ועשה דבר זה ושוגג היכי דמי כגון שנתכוין לכך אבל שגג דסבר שאין היום שבת או סבר שמלאכה זו מותרת וזה מתעסק בהגבהה היה ולא בחתיכה:
דהא לא איכוין אחתיכה דאיסורא. בשגגת שבת או בשגגת מלאכות אלא מתעסק בחתיכת היתר הוה שיודע שהוא שבת ויודע שחתיכת מחובר אסור:
משא"כ בשאר מצות. כולה מפרש לה ואזיל:
שגג בלא מתכוין. לקמן מפרש לה:
חלב ודם. דומיא דטחינה וקצירה שהן שני גופין:
אלא גבי שאר מצות היכי דמי. דפטור:
כגון חלב וחלב. בהעלם אחד:
דרבי אמי. במסכת סנהדרין בפרק ד' מיתות יליף למילתיה מקרא דאין חילוק חטאות לעכו"ם:
והשתחוה לה. והיינו שגג שהיא ע"ז בלא מתכוין שלא נתכוון להשתחוות לע"ז:
הרי לבו לשמים. ומה חיוב יש כאן אפי' ידע שהוא בית ע"ז והשתחוה בו לשמים אין חיוב כאן:
אנדרטא. צורת המלך שעושין לכבוד המלך והשתחוה לה ולא לשם אלהות:

איתמר:

עב, ב

נתכוין להגביה את התלוש, וחתך את המחובר - פטור.
 לחתוך את התלוש, וחתך את המחובר:
רבא אמר: פטור.
אביי אמר: חייב.

"רבא אמר: פטור".
 דהא לא נתכוון לחתיכה דאיסורא.

"אביי אמר: חייב".
 דהא קמיכוין לחתיכה בעלמא.

אמר רבא:
 מנא אמינא לה?
 דתניא:

"חומר שבת משאר מצות,
וחומר שאר מצות משבת.
חומר שבת משאר מצות: שהשבת עשה שתיים בהעלם אחד - חייב על כל אחת ואחת,
מה שאין כן בשאר מצות.
וחומר שאר מצות משבת: שבשאר מצות שגג בלא מתכוין - חייב,
מה שאין כן בשבת".

אמר מר:

"חומר שבת משאר מצות, שהשבת עשה שתיים בהעלם אחד - חייב על כל אחת ואחת,
מה שאין כן בשאר מצות".

היכי דמי?

אילמא דעבד קצירה וטחינה, דכוותה גבי שאר מצות, אכל חלב ודם - הכא תרתי מיחייב, והכא תרתי מיחייב. אלא, שאר מצות דלא מיחייב אלא חדא - היכי דמי? דאכל חלב וחלב, דכוותה גבי שבת דעבד קצירה וקצירה, הכא חדא מיחייב, והכא חדא מיחייב!

לעולם דעבד קצירה וטחינה,
 ומאי "מה שאין כן בשאר מצות"?

אעבודה זרה,
 וכדרבי אמי,
 דאמר רבי אמי:
 זיבח, וקיסר וניסב בהעלמה אחת - אינו חייב אלא אחת.

במאי אוקימתא ["מה שאין כן בשאר מצות"]?
 בעבודה זרה,
 אימא סיפא:

"חומר בשאר מצות, שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב, מה שאין כן בשבת",
 האי שגג בלא מתכוין דעבודה זרה.

היכי דמי?
 אילמא פסבור בית הכנסת הוא והשתחוה לה - הרי לבו לשמים.

ואלא, דחזי אנדרטא וסגיד לה,
 אי דקבלה עליה באלוה - מזיד הוא.

רש"י

מאהבה ומראה. מאהבת אדם או מיראת אדם השתחוה לע"ז וקרי ליה שוגג בלא מתכוין כלומר שגג בהכי דסבור כיון דאין מתכוין לבו לאלהות מותר:

אלא באומר מותר. כגון גר שנתגייר בין הנכרים כסבור שאין ע"ז בתורה וקרי ליה שגג בלא מתכוין:

דפטור לגמרי. בתמיה: **עד כאן לא קבעי מיניה רבא מרב נחמן.** העלם זה וזה בידו מהו לעיל בפירקין (דף ע:): דהיינו אומר מותר דאמר אין שבת בתורה היינו העלם זה וזה:

דסבור שומן הוא ואכלו. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין לאכול חלב וחייב ואף על פי דמתעסק הוא לרבא דהא לא מתכוין לאכילת איסור חייב דאמר שמואל בכריתות (פ"ד דף יט:): בחלבי ועריות מתעסק חייב שכן נהנה אבל בשבת פטור דלא נהנה והיינו סייעתא לדידה דאמר נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור:

ואבני. אמר לך לעולם כי האי גוונא אף בשבת חייב דלאו מתעסק הוא והיכי דמי מתעסק דשאר מצות חייב קסבר רוק הוא שהיה חלב נימוח ובלעו דלא איכוין לאכילה דרוק לאו בר אכילה הוא אלא בליעה דכתיב (איוב ז) עד בלעי רוקי ועלתה בידו אכילה דהא לא איכוין לאכילה ודכוותיהו דשבת דפטור נתכוין להגביה ועלתה בידו חתיכה:

ואי דלא קבלה עליה בְּאֵלוֹהִי - לאו פְּלוּם הוּא.

אֵלָּא, מֵאֵהָבָה, וּמִרְאָה.

הַנִּיחָא לְאַבְנֵי, דְּאָמַר חַיִּיב.

אֵלָּא לְרַבָּא דְּאָמַר פְּטוֹר - מֵאֵי אֵיכָּא לְמִימַר?

אֵלָּא, בְּאֹמַר מוֹתֵר,

"מָה שְׂאִין בֵּן בְּשֶׁבֶת" - דְּפִטוֹר לְגַמְרֵי,

עַד כְּאֵן לֹא בְּעָא מִינֵיהּ רַבָּא מְרַב נַחְמָן, אֵלָּא אֵי לְחַיִּיבֵי חֲדָא, אֵי לְחַיִּיבֵי תַרְתֵּי, אֶבֶל מִפְּטָרֵי לְגַמְרֵי - לֹא!

עגא, אֵלָּא לָאו,

רִישָׁא - בְּעֵבֻדָּה זָרָה,

וְסִיפָא בְּשֶׁאֵר מְצוֹת.

וְ"שֶׁגַּג בְּלֹא מִתְבַּיֵּן" - בְּשֶׁאֵר מְצוֹת הִיכֵי דְּמִי?

דְּסָבוֹר דְּשׁוּמָן הוּא, וְאֶכְלוּ.

"מָה שְׂאִין בֵּן בְּשֶׁבֶת דְּפִטוֹר",

נִתְכַּוְּוֹן לְחַתּוֹךְ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּךְ אֶת הַמְּחוּבֵּר - פְּטוֹר!

וְאַבְנֵי?

"שֶׁגַּג בְּלֹא מִתְבַּיֵּן" הִיכֵי דְּמִי?

דְּסָבוֹר רוֹק הוּא, וּבְלָעוּ.

"מָה שְׂאִין בֵּן בְּשֶׁבֶת דְּפִטוֹר",

נִתְכַּוְּוֹן לְהַגְבִּיחַ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּךְ אֶת הַמְּחוּבֵּר - פְּטוֹר.

אֶבֶל נִתְכַּוְּוֹן לְחַתּוֹךְ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחַתְּךְ אֶת הַמְּחוּבֵּר - חַיִּיב.

286. עג, א

רפ"י

דהא לא איכוין לזריקה דאיסור. ויהא שוגג בשבת או במלאכה אבל זה אינו שוגג לא בשבת ולא במלאכות אלא מתעסק בדבר אחד של היתר ועלתה בידו איסור:

וצריכא. לאיפלוגי בכולהו אף על גב דדמי להדדי:

דארבע בלא תרתי לא מזדריק. וזה שנתכוין לשתים וזרק ארבע נעשית מחשבתו דהא יש בכלל ד' שטים הלכך לאו מתעסק הוא:

דלא איכוין לזריקה דארבע. ובציר מהני לא שם זריקה עלה: **אבל כסבור רה"י הוא וכו'.** דנתכוין לזריקה גמורה:

משכחת לה. להאי שנשכחה תורת כל הלכות שבת ממנו ואפילו הכי חשיבא ליה כזדון שבת ושגגת מלאכות לחיוביה אכל חדא כגון דידע ליה לשבת באיסורין וטעה בשיעורין שנתכוין לפחות מכשיעור ועשה כשיעור דלכולן יש שיעור:

אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחת לה. דמיחייב שום אדם על כל מלאכה ומלאכה שבהעלם אחד על כרחך בזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעית לאשכוחיה והכא דאיעלימו כוליהו מיניה מאי זדון שבת איכא במה ניכר לו שבת משאר ימים:

איתמר:

נתכוון לזרוק שתיים, וזרק ארבע,

רבא אמר: פטור.

אב"י אמר: חייב.

"רבא אמר: פטור" - דהא קמיפוין לזריקה דארבע.

"אב"י אמר: חייב" - דהא קמיפוין לזריקה בעלמא.

כסבור רשות היחיד, ונמצאת רשות הרבים,

רבא אמר: פטור,

ואב"י אמר: חייב.

"רבא אמר: פטור" - דהא לא קמיפוין לזריקה דאיסורא.

"אב"י אמר: חייב" - דהא קמיפוין לזריקה בעלמא.

וצריכא.

דאי אשמעינן קמ"תא - בההוא קאמר רבא דהא לא קמיפוין לחתיכה דאיסורא, אבל נתכוון לזרוק שתיים וזרק ארבע, דארבע בלא תרתי לא מיזרקא ליה, אימא מודה לאב"י.

ואי אשמעינן בהא - בהא קאמר רבא דהא לא קמיפוין לזריקה דארבע.

אבל כסבור רשות היחיד ונמצא רשות הרבים, דמכוין לזריקה דארבע - אימא מודי ליה לאב"י. צריכא.

תנן:

"אבות מלאכות ארבעים חסר אחת",

והוינן בה:

מנינא למה לי?

ואמר רבי יוחנן:

שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת.

בשלמא לאב"י דאמר כי האי גוונא חייב,

משפחתה לה דינע דאסורא שבת, וידע לה איסור מלאכות, וקא טעה בשיעורין.

אלא לרבא דאמר פטור, היכי משפחתה לה?

בזדון שבת ושגגת מלאכות.

הניחא אי סבר לה פרבי יוחנן דאמר: כיון ששוגג בכרת, אף על פי שהזיד בלאו, משפחתה לה דינע לה לשבת בלאו.

אלא אי סבר לה פרבי שמעון בן לקיש דאמר עד שישגוג בלאו וכרת, דינע לה לשבת במאי?

דינע לה בתחומין,

ואליבא דרבי עקיבא.

287. עג, א-ב

רש"י

מתני'

הזורה. ברכת לרוח:
הבורר. פסולת בידי:
המרקד. בנפה ובגמי פריך הני כולו חדא היא דלהפריש פסולת מתוך אוכל נעשות שלשתן:

האופה. לא הוה במשכן דלא שייך אלא בפת ופת לא שייכא במלאכת המשכן אבל כולו קמיייתא הואי בסממנין של צבע תכלת וארגמן ותולעת שני ובגמרא פריך דשביק תנא מבשל דהוי בסממנים ונקט אופה ושיעורן של אלו כגרוגרת חוץ מחורש דבכל שהוא לקמן בפרק הבונה (דף קג):

הגוזז צמר. וכל שאר מלאכות שייכי בצמר של מלאכת המשכן:

המלבנו. מכבסו בנהר:
המנפצו. קרפיייר { **לפורר** } **סיב** או **אריג לחוטיו** { בלע"ז: **המיסך**. אורדייר { **להשתות** } **לערוך את חוטי השתי לקראת האריגה** }:

בתי נירין. ליצי"ש { **ליצי"ש**: **נירים** } שנתן שני חוטין בתוך הבית ניר ובגוזז ובמלבן וכולו אינד מפרש שיעורן לקמן בפרק האורג:

הפוצע. מנתק פעמים שיש בשני חוטין יותר מדאי ומנתק מהן ומקלישן לצורך והני כולו ממייסך ואילך עד קושר ומתיר שייכי ביריעות ולקמן מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא:

ותופר וקורע. ביריעות הוא:
על מנת לתפור. פעמים שהנקב עגול ואינו יכול לתופרו יפה אא"כ קורעו כדמפרש בגמרא אבל קורע שלא לתפור לא הוי במשכן:

הצד את הצבי. וכל מלאכת עורו נוהגת בתחשים למשכן בעורותיהן:

המולחו. לעור:
ממחקו. מגרר שערו:
מחתכו. מקצעו ומחתכו לרצועות וסנדלים:

כותב ומוחק. לקמן (דף קג): מפרש למאי מיבעיא למשכן שכן רישמין על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו וכותב אות בזו ואות בזו ומוחק פעמים שטעה:

מכבה ומבעיר. באש שתחת הדוד של סממנין:

מכה בפטיש. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה בקורנס על הסדן להחליקו בגמר מלאכה ומתניתין נמי לא מיחייב ליה אלא בגמר מלאכה:

גמ'

מנינא למה לי. ליתני אבות מלאכות הזורע והחורש כו' ואנא חזינא אי ארבעין נינהו:
שאם עשאן כו'. ובא להודיעך שאם נתעלמו כל הלכות שבת ממנו חייב כמה חטאות עליו:

משנה

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:

הזורע, והחורש, והקוצר, והמעמר, והדש, והזורה, הבורר, הטוחן, והמרקד, והלש, והאופה.

הגוזז את הצמר, המלבנו, והמנפצו, והצובעו, והטווה, והמיסך, והעושה שני בתי נירין, והאורג שני חוטין, והפוצע שני חוטין, הקושר, והמתיר, והתופר שתי תפירות, הקורע על מנת לתפור שתי תפירות.

הצד צבי, השוחטו, והמפשיטו והמולחו, והמעבד את עורו, והממחקו, והמחתכו. הנותב שתי אותיות, והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות.

הבונה, והסותר.

המכבה והמבעיר.

המכה בפטיש.

המוציא מרשות לרשות.

הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת.

עגב גמרא

מנינא למה לי?

אמר רבי יוחנן:

שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת.

288. עג, ב

כ"י

מכרב כרבי. חורשין: בא"י קשה היא ואין יכול לכסות בלא חרישה ואשמעינן דהא נמי חרישה היא:
כולן מלאכה אחת הן. דזומר נמי לצמוחי אילנא הוא ונפקא מינה דאי עבד ליה כולן בהדי זורע לא מיחייב אלא חדא דהעושה מלאכות הרבה כו' זורע אב מלאכה ונוטע נמי אב מלאכה הוא דהיינו זורע אלא שזה בזרעים וזה באילנות וכן מבריד ומרכיב אבל זומר תולדה:
זומר חייב. משום תולדת נוטע דלצמוחי עביד: ונוטע גופיה וכן מבריד ומרכיב:
חייב משום זורע. כלומר אינהו נמי זורע הן זה אב בזרעים וזה אב באילנות:
משום נוטע לא. אמבריד ואמרכיב קאי:
אימא אף משום זורע. דהך זריעה באילנות ואי עביד ליה בהדי זורע מיחייב חדא ותו לא:
זומר. להצמיח הגפן:
וצריך לעצים. להסקה משום דצריך להם הויא תולדה דקוצר דצריך נמי לקצור:
דקטל אספסתא. שחת וקוצרין אותו גי פעמים בחדש וחוזר וצומח:
דקניב סילקא. חותך תרדין מן המחובר וחוזרין וגדלין:

"הזורע והחורש"

מכדי מכרב כרבי ברישא, ליתני "חורש" והדר ליתני "זורע"!

תנא, בארץ ישראל קאי, דזרעי ברישא והדר כרבי.

תנא:

"הזורע והזומר, הנוטע, והמבריד, והמרכיב - כולן מלאכה אחת הן".

מאי קא משמע לן?

הא קא משמע לן:

העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת, אינו חייב אלא אחת.

אמר רבי אחא אמר רבי חייא בר אשי אמר רבי אמי:
 זומר חייב משום נוטע,
 והנוטע והמבריד והמרכיב חייב משום זורע.

משום זורע אין, משום נוטע לא?!

אימא: אף משום זורע.

אמר רב כהנא:

זומר וצריך לעצים - חייב שתים,
 אחת משום קוצר,
 ואחת משום נוטע.

אמר רב יוסף:

האי מאן דקטל אספסתא - חייב שתים,
 אחת משום קוצר,
 ואחת משום נוטע.

אמר אביי:

האי מאן דקניב סילקא חייב שתים,
 אחת משום קוצר,
 ואחת משום זורע.

289. עג, ב

רש"י

החורץ. עושה חריצין בקרקע:
מלאכה אחת הן. אינו חייב אלא אחת דכולהו לרפויי ארעא עבידי:
גבשושית. תל קטן:
בבית. שייך בנין שמתכוין להשוות קרקעיתו:
משום חורש. דמרפי ארעא:
גומא וטממה. בעפר היינו חורש שהעפר שמילאה בו הוי רפוי וטוב לזריעה והשוה לקרקע להיות נזרע עם השדה:
אלא לעפרה. לכסות צואה:
פטור עליה. ואין כאן משום בנין בבית דקלקול הוא ולזריעה נמי לא חזיא אבל אם היה צריך לה חייב משום בונה:
לרבי יהודה. בפרק המצניע (לקמן צג:) גבי מוציא את המת במטה:
מתקן. כמו מוציא את המת לקוברו אינו צריך לגופה דהוצאה ולא למת אלא לפנות ביתו והוצאה הצריכה לגופה כגון שהוא צריך לחפץ זה במקום אחר:
מקלקל הוא. את ביתו:

"החורש".

תנא:

"החורש והחופר והחורץ - נוֹלֵן מְלֵאכָה אַחַת הֵן".

אמר רב ששת:

היתה לו גבשושית, ונטלה:
 בבית - חייב משום בונה,
 בשדה - חייב משום חורש.

אמר רבא:

היתה לו גומא, וטממה:
 בבית - חייב משום בונה,
 בשדה - משום חורש.

אמר רבי אבא:

החופר גומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה - פטור עליה.
 ואפילו לרבי יהודה דאמר: "מלאכה שאינה צריכה לגופה - חייב עליה" - הני מילי מתקון, האי מקלקל הוא.

290. עג, ב

רס"י

גודר. בתמרים:

ומוסק. בזיתים:

אורה. בתאנים:

דשדא פיסא לדיקלא. זרק

פיסת רגבים לדקל:

ואתר תמרי. השיר התמרים:

תולש. תולדה דקוצר:

מפרק. תולדה דדש שמפרק

תבואה משבליה לשון פורק מן

החמור דישקארגייר

{דישירייר: לפרוק (בהמה

ממשאה)} בלע"ז רבינו לוי וגם

בתשובת רבינו משולם הגאון

מצאתי כן ואף זה מפרק

התמרים מן המכבדות:

אין דרך תלישה ופריקה בכך.

על ידי זריקה אלא או ביד או

בכלי ותולש כלאחר יד הוא

ופטור:

והקוצר".

תנא:

"הקוצר, הבוצר, והגודר והמסיק והאורה - נוזלו מלאכה אחת".

אמר רב פפא:

האי מאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי - חייב שתים,

אחת - משום תולש,

ואחת - משום מפרק.

רב אשי אמר:

אין דרך תלישה בקד,

ואין דרך פריקה בקד.

רש"י

291. עג, ב

דכניף מלחא ממלחתא. שצבר מלח ממשרפות מים דמתרגמינן חריצי ימא (יהושע יא) שממשיך לתוכו מים מן הים והחמה שורפתו והן נעשין מלח ואותו חריץ קרי מילחתא:
משום מעמר. שאף הוא כמאסף בשבלין הוא:

"וְהַמְעַמֵּר".

אָמַר רַבָּא:

האי מאן דכניף מילחא ממלחתא - חייב משום מעמר.

אב"י אָמַר:

אין עימור אלא בגידולי קרקע.

292. עג, ב

"וְהַדָּשׁ".

המנפץ. פשתן בגבעולין:
והמנפט. צמר גפן בקשת כדרך האומנין וצמר גפן גידולי קרקע הוא להכי קרי ניפוט דיליה תולדה דדש שמפרק גרעינין ממנו ולא קרי ליה תולדת מנפץ דצמר:

תָּנָא:

"הַדָּשׁ וְהַמְנַפֵּץ, וְהַמְנַפֵּט - כּוּלָּן מְלֵאכָה אַחַת הֵן."

293. עג, ב - עד, א

רש"י

ה"ג היינו זורה היינו בורר היינו מרקד. כמו הי ניהו כלומר דמפליג להו תנא דמתניתין לתלת והלא כולן מלאכה אחת הן דמפריש אוכל מן הפסולת:

אע"ג דאיכא. אחריתי בהדה דדמיא לה חשבינהו לתרווייהו כאבות ואע"ג דחדא נינהו:

ולחשב נמי כותש. חטין במכתשת להסיר קליפתן דהואי במקדש בסממנין אלא לאו משום דדמיא לדש לא חשיב לה דהא נמי מיפרקה מלבוש היא:

שכן עני אוכל פתו בלא כתישה. לכך אע"ג דהואי במקדש ואב מלאכה היא כיון דתנא ליה דש לא תנא לה וזורה ובורר ומרקד סידורא דפת נינהו וכיון דהו במקדש והכא אתחיל בסידורא דפת תנינהו כדאמרינן גבי אופה דה"ל למתני מבשל ולא אופה דלא הוה במקדש אלא משום סדורא דפת נקט ואתא הואיל ואופה בפת כמבשל בסממנין אבל כתישה עשירים הוא דלתתי וכתשי לעשות סלת נקיה אבל עניים לא טרחי הלכך לא תנא לה ומיהו ודאי אב מלאכה היא ובכלל דש היא:

רבי היא. דיליף לקמן בפרק הזורק (דף צו:): דברים הדברים אלה הדברים למנינא:

וליפוק חדא מהנד. או זורה או בורר או מרקד דהו חדא ליפוק מינייהו חדא וליתני הך דהכי עדיף למיתני תרתי מהא ותרתני מהא מלמיתני ולמיכפל תלתא זימני בחדא ואיכא חדא דלא כפיל ביה מידי: היו לפניו מיני אוכלין גרסי ולי"ג שני:

"הזורה, הבורר, והטוחן והמרקד".

היינו "זורה", היינו "בורר", היינו "מרקד"!

אביי ורבא דאמרי תרוניהו:

עד, א כל מילתא דהויא במשכון אף על גב דאיכא דדמיא לה - חשיב לה.

ולחשב נמי 'כותש'!

אמר אביי:

שכון עני אוכל פתו בלא כתישה.

רבא אמר:

הא מני רבי היא, דאמר: "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת",

ואי חשיב 'כותש' הויא ליה ארבעים.

וליפוק חדא מהנד ולעיל כותש!

אלא מחוורתא כדאביי.

294. עד, א-ב

רָשִׁי

ולא יברור. לקמיה פריך מאי קאמר ברישא תנא בורר והדר תנא לא יברור: ולמחר. לצורך מחר:

וכי מותר לאפות ולבשל לבו ביום. וה"נ אב מלאכה היא כיון דאמרת ולמחר חייב חטאת: פחות מכשיעור. פחות מכגורגרת:

וכי מותר לאפות פחות מכשיעור. נהי דחויב חטאת ליכא איסורא מיהא איכא דקיימא לן חצי שיעור אסור מן התורה בפרק בתרא דיומא (דף עד.) והיכי קתני בורר לכתחלה: בקנון. כלי עץ שעושין כעין צינור רחב מלאחריו וקצר מלפניו ובעלי מטבע עושים אותו והבורר בו קטנית נותן קטנית במקום הרחב ומנענעו והקטנית מפני שהוא סגלגל מתגלגל ויורד דרך פיו הקצר והפסולת נשאר בכלי:

פטור אבל אסור. מותר לכתחלה לא הוי דדמי לברירה וחייב חטאת לא הוי דכלאחר יד הוא דעיקר ברירה בנפה וכברה אבל ביד לא דמי לבורר כלל:

מידי קנון ותמחוי קתני. ה"ה נמי דפריך מידי נפה וכברה קתני אלא חדא מינייהו נקט: אוכל מתוך הפסולת. לא דרך ברירה היא:

וברר ומניח לאלתר. לאכול לאלתר שאין זה דרך בוררין:

תנו רבנן:

"היו לפניו מיני אוכלין, בורר ואוכל, בורר ומניח, ולא יברור, ואם בירר - חייב חטאת".

מאי קאמר?

אמר עולא:

הכי קאמר:

בורר ואוכל לבו ביום, ובורר ומניח לבו ביום. ולמחר - לא יברור, ואם בירר - חייב חטאת.

מתקיף לה רב חסדא:

וכי מותר לאפות לבו ביום? וכי מותר לבשל לבו ביום?!

אלא אמר רב חסדא:

בורר ואוכל פחות מכשיעור, בורר ומניח פחות מכשיעור. וכשיעור לא יברור, ואם בירר - חייב חטאת.

מתקיף לה רב יוסף:

וכי מותר לאפות פחות מכשיעור?!

אלא אמר רבי יוסף:

בורר ואוכל - ביד, בורר ומניח - ביד. בקנון ובתמחוי - לא יברור, ואם בירר - פטור אבל אסור. ובנפה ובכברה - לא יברור, ואם בירר - חייב חטאת.

מתקיף לה רב המנונא:

מידי קנון ותמחוי קתני?!

אלא, אמר רב המנונא:

בורר ואוכל - אוכל מתוך הפסולת, בורר ומניח אוכל מתוך הפסולת. פסולת מתוך אוכל - לא יברור, ואם בירר - חייב חטאת.

מתקיף לה אביי:

מידי "אוכל מתוך פסולת" קתני?!

אלא, אמר אביי:

בורר ואוכל - לאלתר, ובורר ומניח - לאלתר,

רס"י

לאוצר. להצניע:

נחמני. אביי:

והתניא. לעיל חייב ואי בבורר ומניח לאלתר מותר לכתחלה הואי ופטור אבל אסור ליכא: **שבתא דרב ביבי הואי**. הגיע יומו להיות עומד ומשמש על התלמידים:

ושדא קמיהו. ולא רצה לברור האוכל מתוך העלין ולתת לפני כל אחד ואחד אלא שטחן והם נוטלים ואוכלים ובשטוח זה נפרש האוכל מאליו:

הבורר תורמוסין. לאחר ששלקן הוא בורר אוכל מתוך הקליפה: **דשלקי ליה שבעא זימנין**. למתקן: ואי לא שקלי ליה לאוכל מתוך הפסולת מתוך שהוא רך ונימוק ע"י שנשלק הרבה:

מסרח. והלכך אוכל נמי כל זמן שמעורב בו הוי כפסולת ומיהו אוכל הוא ומחמירין עליה למיהויה ההוא דשקיל כפסולת מתוך אוכל ול"נ הבורר תורמוסין מתוך פסולת שלהן מששלקן פעם אחת ממרקין ומערין אותן המים ובורר המתולעות שלהן כמו שעושין לפולין וכן בכל פעם ופעם וזה בורר האוכל ומניח הפסולת ואי לא שלקי ליה מסרח גרסינן הלכך מששלקום פעמים ושלש חשיב ליה פסולת הואיל ואי שביק להו הכי דלא הדר שליך להו מסרחי וכשהוא נוטלן מתוך שאר מינין גרועין המעורבין בהן כפסולת מתוך אוכל דמי דהנהו שאר מינין לא מסרחי דגמר להו בישוליהו פעם ראשונה ושניה ורבינו הלוי גריס ואי שקילי ליה מסרח כשנוטלו נימוח בין אצבעותיו ונמאס הלכך ההוא דשקיל הוי כפסולת והנשאר הוי אוכל עד שחוזר ונוטלו:

ולבו ביום לא יברור, ואם בירר - נעשה כבורר לאוצר - וחייב חטאת.

אמרוהו רבנן קמיה דרבא. אמר להו: שפיר אמר נחמני.

"היו לפניו שני מיני אוכלין, ובידר ואכל ובידר והניח". רב אשי מתני: "פטור". רבי ירמיה מדיפתיה מתני: "חייב".

"רב אשי מתני: "פטור". והא תני: "חייב"!

לא קשיא:

הא - בקנון ותמחוי,

הא - בגנפה וכבדה.

כי אתא רב דימי אמר: שבתא דרב ביבי הואי, ואיקלעו רבי אמי ורבי אסי. שדא קמיהו פלפלה דפירי, ולא ידענא אי משום דסבר: אוכל מתוך פסולת - אסור, אי משום עין יפה הוא דמכנין.

חזקה אמר:

הבורר תורמוסים מתוך פסולת שלקן - חייב.

לימא קסבר חזקה אוכל מתוך פסולת אסור?

שאני תורמוסים,

עד, ב דשלקי ליה שבעא זימני, ואי לא שקלי ליה מסרח, וכפסולת מתוך אוכל דמי.

295. עד, ב

רש"י

דפריס סילקא. במ"ס גרסינן ולא בסמ"ך כדפירש בהעור והרוטב (חולין דף קכ.). מאי קיפה פירמא מינציי"ר {לקצוץ, לרסק} בלע"ז מחתכו הדק: דסלית סילתי. עצים דקים להבעיר אש: ואי קפיד אמשחתא. לחותכן במדה: מחתך. העור מקצצו במדה:

"וְהַטּוֹחַן".

אָמַר רַב פֶּפְא:

הָאֵי מֵאֵן דְּפָרִים סִלְקָא - חַיִּיב מְשׁוּם טוֹחַן.

אָמַר רַב מְנַשֶּׁה:

הָאֵי מֵאֵן דְּסִלִּית סִלְתֵּי - חַיִּיב מְשׁוּם טוֹחַן.

אָמַר רַב אֲשִׁי:

אֵי קְפִיד אֲמֻשְׁחָתָא - חַיִּיב מְשׁוּם מְחַתְךָ.

296. עד, ב

רפ"י

ונקט אופה. דלא שייך במלאכת המשכן כלל:
סדורא דפת. שהתחיל בו נקט ואופה במקום בשול דסממנין הוא דהוא בישול דפת:
דשדא סיכתא. שהשליך יתד לח לתנור חס ליבשו שיתקשה:
לשרורי. לחזק ואין כאן בישול:
דמרפי רפי. ע"י חוס האור והמים שבתוכו יוצאין ולאחר שיצאו מימיו קמיט מתקשה וכי רפי ברישא הוי בישולו:
דארתח כופרא. שהתיך זפת:
דהדר אקושי. חוזר ומתקשה:

"והלש והאופה".

אמר רב פפא:

שבק תנא דידן בישול סממנין דהוה במשכן ונקט "אופה"!!

תנא דידן סידורא דפת נקט.

אמר רב אחא בר רב עיורא:

האי מאן דשדא סיכתא לאתונא, חייב משום מבשל.

פשיטא!

מהו דתימא: לשרורי מנא קא מיכוין, קא משמע לן דמירפא רפי והדר קמיט.

אמר רבה בר רב הונא:

האי מאן דארתח כופרא - חייב משום מבשל.

פשיטא!

מהו דתימא: בין דהדר ואיקושא - אימא לא, קא משמע לן.

297. עד, ב

רפ"י

חביתא. של חרס:

שבע חטאות. טוחן הרגבים ושוחקן הדק הוי טוחן ובורר הצרורות הגסות מתוכן הרי שתים ומרקידן בנפה ומגבל הטיט דהיינו לש וממרח הטיט כשעושה הגולם שיהא חלק הרי ממחק ומבעיר את האור בכבשן ומצרפו בתוכו הרי מבשל חיובא דחופר ליכא דאינו צריך אלא לעפרה:

תנור חייב שמנה. דלאחר שצרפו בכבשן הוא טח עליו טפילה שיהא עב וחומו מתקיים והוא גמר מלאכתו ואמרינן לקמן (דף עה:): כל מידי דהוי גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש אבל גבי חבית ליכא משום מכה בפטיש דמאליה נגמרה מלאכתו בתנור:

חלתא. כוורת של קנים: חייב י"א זומר הקנים והוא צריך להם חייב משום קוצר ומשום נוטע אספס יחד הרי זה מעמר בירר יפות הרי זה בורר החליקן הרי זה ממחק עשאן דקות מאחת שתים או שלש הרי זה טוחן חתכן במדה הרי זה מחתך הסיך השתי הרי זה מיסך ארג אחת למעלה ואחת למטה כדי להעמידו הרי עושה שתי בתי נירין ארג הרי זה אורג חתך לאחר אריגתה כדי להשוותם הרי זה מכה בפטיש כדאמרינן לקמן [עה:]: האי מאן דשקיל אקופי מגלימי חייב משום מכה בפטיש הרי י"א:

ואי חייטיה לפומיה. לעשות לה שפה הוסיף כאן תופר וקושר שצריך לקשור לאחר התפירה ומשום בונה ליכא לחיוביה לא בחבית ולא בתנור ולא בכוורת דאין בנין בכלים מפשיט ליכא למימר בקנים דאין הפשטה אלא בעור וי"מ שקודח נקבים בעץ שתוחבין בו ראשי הקנים של שתי ומחייב ליה משום טוחן ולא נהירא לי דההיא טחינה מלאכה שאינה צריכה לגופה היא וטוב לי לפרש שעושה אותן דקות והוי כמאן דסלית סילתי:

אמר רבא:

האי מאן דעבד חביתא - חייב משום שבע חטאות. תנורא - חייב משום שמונה חטאות.

אמר אביי:

האי מאן דעבד חלתא - חייב אחת עשרה חטאות. ואי חייטיה לפומיה - חייב שלש עשרה חטאות.

298. עד, ב

רש"י

שטוף בעזים וטוו בעזים. קרא קדריש טוו את העזים (שמות לה) בגופן של עזים משמע: **חכמה יתירה.** כדכתיב וכל אשה חכמת לב אבל להדיוט אין דרכו בכך והוי כלאחר יד: **התולש את הכנף.** נוצה גדולה מן כנף העוף: **והקוטמו.** לאחר שתלשו חותך ראשו שהוא דק וראוי להניחו בכר וכסת: **והמורטו.** לצד זנבו שהוא קשה מורט שערו מכאן ומכאן ומשליך הקנה ונותן השיער בכר וכסת: **משום מחתך.** דקפיד לחתוך עד מקום שהוא ראוי וגם מן הקנה אורג כובעים ועושה כובעים מכנפי עוף בלא שיער: **משום ממחק.** דתנן גבי עור הממחקו:

"הגויזו את הצמר והמלבנו".

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
הטווה צמר שעל גבי בהמה בשבת - חייב שלש חטאות,
אחת - משום גויזו,
ואחת - משום מנפץ,
ואחת - משום טווה.

רב פהנא אמר:
אין דרך גזיזה בקד,
ואין דרך מנפץ בקד,
ואין דרך טווי בקד.

ולא?

והתניא משמיה דרבי נחמיה:
"שטוף בעזים, וטוו בעזים"¹⁶.
אלמא: טווייה על גבי בהמה שמה טווייה!

חקמה יתירה שאני.

תנו רבנן:

"התולש את הכנף, והקוטמו, והמורטו - חייב שלש חטאות".

ואמר רבי שמעון בן לקיש:
תולש - חייב משום גויזו,
קוטם - חייב משום מחתך,
ממרט - חייב משום ממחק.

¹⁶ וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים (שמות לה, כו)

299.עד, ב

רש"י

ביתדות אהלים. נועצים יתידות בקרקע כדכתיב יתדות המשכן וקושרין היריעות בהן במיתריהם:
קושר ע"מ להתיר הוא. וכי האי גוונא פטרינן ליה לקמן דתנן כל קשר שאינו של קיימא. אין חייבין עליו:
בהדי הדדי. בשני חוטין זה אצל זה:
שרי חד. לאחר אריגתן מתיר האחד מפני שבולטין ונראין:
וקטר חד. כלומר מניח כמו שהוא:
השתא כו' אין עושין. שכשמתירו נראה הנקב ביריעה שחוטיה היו כפולין ששה והיו גסין ומתחלה היו זריזין בכך וכי מתרמו לה תרי קיטרי קושרין האחד ונותקין החוט השני מלמטה ולמעלה ומספקן בחוט ארוך וקושרין למעלה ולמטה ואין שם שנים קשרים סמוכין:
צדי חלזון. לצבוע התכלת בדמו והוא כמין דג קטן ועולה אחת לשבעים שנה:
קושרין ומתירין. שכל רשתות עשויות קשרים קשרים והן קשרי קיימא ופעמים שצריך ליטול חוטין מרשת זו ולהוסיף על זו מתיר מכאן וקושר מכאן:

"הקושר והמתיר".

קושריה במשכן היכא הואי?

אמר רבא:

שכן קושרין ביתדות אהלים.

קושרים!?

ההוא קושר על מנת להתיר הוא!

אלא אמר אביי:

שכן אורגי יריעות שנפסקה להן נימא קושרים אותה.

אמר ליה רבא:

תרגת "קושר", "מתיר" - מאי איכא למימר?

וכי תימא: דאי מתרמי ליה תרי חוטי קיטרי בהדי הדדי, שרי חד וקטר חד, השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן, לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, עושין!?

אלא אמר רבא, ואיתימא רבי עילאי:

שכן צדי חלזון קושרין ומתירין.

300. עד, ב - עה, א

רס"י

והא לא קיימא. הכי וכיון דלא קיימא. לאו מלאכה היא: שקשרן. שקשר שני ראשי החוט:

דרנא. תולעת ומנקב בו נקב קטן ועגול וצריך לקרוע למטה ולמעלה את הנקב שלא תהא התפירה עשויה קמטין קמטין: המותח חוט של תפירה. בגד התפור ועומד והניח החוט ארוך ונתפרדו שתי חתיכות הבגד זו מזו במקצת וחוטי התפירות נמשכין ומותח את ראשי החוט להדק ולחבר זו היא תפירתו וחייב:

והלומד דבר אחד מן המגוש. מין הממשיכו לע"ז אפי' דבר תורה אסור ללמוד ממנו: והיודע כו'. הני תלת שמעתתא שמעינהו (מר) זוטרא מרב כי הדדי וגרסינהו:

אמגושא. דאמרינן בכל דוכתא רב ושמואל פליגי ביה: חד אמר חרשי. מכשף:

וחד אמר גדופי. מין האדוק בע"ז ומגדף תמיד את השם ומסית אנשים לע"ז:

דאי סלקא דעתך חרשי. וטעמא משום דכתיב לא ימצא בד וגוי וקא חשיב מכשף:

והא כתיב. לעיל מיניה לא תלמד לעשות כדי שתעשה:

להבין. שתוכל לעמוד בהן ואם יעשה נביא שקר לפניך שתבין שהוא מכשף:

תסתיים דגדופי הוא. הלכך כל דבריו דברי ע"ז והסתלק מעליו שלא ישאך:

לעיני העמים. שחכמה הניכרת היא שמראה להם סימן לדבריו בהילוך החמה והמזלוי שמעידין כדבריו שאומר שנה זו גשומה והיא כן שנה זו שחונה והיא כן שכל העיתים לפי מהלך החמה במזלותיה ומולדותיה במזל תלוי הכל לפי השעה המתחלת לשמש בכניסת החמה למזל:

"התפור שתי תפירות".

והא לא קיימא!

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: והוא שקשרן.

"הקורע על מנת לתפור".

קריעה במשכן מי הוה?

רבה ורבי זירא דאמרי תרנוויהו:

עה, א שכן יריעה שנפל בה דרנא, קורעין בה ותופרין אותה.

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב:

המותח חוט של תפירה בשבת - חייב חטאת.

והלומד דבר אחד מן המגוש - חייב מיתה.

והיודע לחשב תקופות ומזלות ואינו חושב - אסור לספר הימנו.

מגושתא,

רב ושמואל,

חד אמר: חרשי.

וחד אמר: גדופי.

תסתיים דרב דאמר גדופי,

דאמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב:

הלומד דבר אחד מן המגוש - חייב מיתה.

דאי סלקא דעתך חרשי הכתיב: "לא תלמד לעשות"¹⁷ (דברים יח, ט-י).

אבל אתה למד להבין ולהורות.

תסתיים.

אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא:

כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב,

עליו הכתוב אומר: "ואת פעל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו" (ישעיהו ה, יב).

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן:

מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות?

שנאמר: "ושמרתם ועשיתם מי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" (דברים ד, ו),

איזו היא חכמה ובינה שהיא לעיני העמים?

הוי אומר: זה חישוב תקופות ומזלות.

¹⁷ כי אתה בא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך לא תלמד לעשות כתועבות הגוים ההם. לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף"

301. עה, א

רס"י

הפוצעו. דוחקו בידיו שיצא דמו:
אינו חייב אלא אחת. משום צידה אבל אפציעה ליכא חיוב:
בכלל דישה. שמפרק דמו הימנו כמפרק תבואה מקשין שלה:
מתעסק הוא אצל נטילת נשמה. כלומר לגבי נטילת נשמה הוי מתעסק בדבר אחר ולא הויא מלאכת מחשבת שאינו מתכוין שימות:
טפי ניהא ליה. שדם החי טוב מדם המת וכיון דכל עצמו מתכוין וטורח לשומרו שלא ימות בידו אפי' מת אין כאן אלא מתעסק וכי מודה ר' שמעון במידי דלא איכפת ליה אי מיתרמי ומיהו איכווני לא מיכוין:
דליציל ציבעיה גרסינן. שתהא מראית צבעו צלולה:

"הַצֵּד צְבִי".

תְּנֵנוּ רַבָּנָן:

"הַצֵּד חֲלוּזֵן, וְהַפּוֹצֵעוּ - אֵינוֹ חַיִּיב אֶלָּא אַחַת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:

חַיִּיב שְׁתֵּימ.

שְׁהִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:

פְּצִיעָה בְּכֹלל דִּישָׁה.

אָמְרוּ לוֹ:

אִין פְּצִיעָה בְּכֹלל דִּישָׁה".

אָמַר רַבָּא:

מַאי טַעְמָא דְרַבָּנָן?

קִסְבְּרִי אִין דִּישָׁה אֶלָּא לְגְדוּלֵי קַרְקַע.

וְלִיחַיִּיב נְמִי מְשׁוּם נְטִילַת נְשָׁמָה!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

שְׁפָצְעוּ מַת.

רַבָּא אָמַר:

אָפִילוּ תִימָא שְׁפָצְעוּ חֵי,

מִתְעַסֵּק הוּא אֶצֶל נְטִילַת נְשָׁמָה.

וְהָא אַבְיִי וְרַבָּא דְאָמְרֵי תַרְוֵייהוּ:

מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּ"פְסִיק רִישָׁא וְלֹא יְמוּת!"

שְׁאֲנִי הָכָא דְכַמְהָ דְאִית בֵּיהּ נְשָׁמָה טְפִי נִיחָא לִיהָ, כִּי הִיכִי דְלִיצִיל צִיבְעִיהָ.

302. עה, א-ב

ר"ק

שוחט משום מאי מיחייב.
 שחיטה במלאכת המשכן היכא ומאי עבדת? אי מעורות אילים מאדמים למה לי בהו שחיטה בחניקה נמי סגי:
משום צובע. שצובע את הבשר של בית השחיטה ולקמן מפרש אמאי מיכוין לצובעו וצביעה הואי במשכן אב מלאכה:
משום נטילת נשמה. דנטילת נשמה הואי במשכן באילים מאדמים ותחש וחלזון:
אף משום צביעה. ונפקא מינה לחיוביה תרתי:
מילתא דאמרי אימא כו'. דבר תימה אמרתי להזכיר צביעה בשחיטה צריך אני לומר בו דבר טעם דלא ליתנו דרי בתראי השומעים וליחכו עלי:
צובע בשר במאי ניחא ליה. להאי שוחט בצביעת הבשר היינו חוכא ואני אומר בו טעם:
ניחא ליה דלתוס בית השחיטה בדמא. שיהא צבוע בדם:
כי היכי דניחזייה אינשי. שנשחטה היום וניתו ונזבנו:

"השוחטו".

שוחט - משום מאי חייב?

רב אמר:
 משום צובע.

ושמואל אמר:
 משום נטילת נשמה.

עה,ב משום צובע - אין, משום נטילת נשמה - לא?!

אימא: אף משום צובע.

אמר רב:
 מילתא דאמרי, אימא בה מילתא:
 דלא ליתנו דרי בתראי וליחכו עלי:
 צובע במאי ניחא ליה?

ניחא דליתנוס בית השחיטה דמא, כי היכי דליחזוהו אינשי וליתנו לזבנו מיניה.

רפ"י

היינו מולח היינו מעבד. אטו מליחה לאו צורך עיבוד הוא: ועייל שירטוט. לפי שדרך הרצענין כשהוא בא לחתכו משרטטו תחלה כפי מה שהוא רוצה להאריך ולהרחיב ולקצר החיתוך ואחר כך מעביר הסכין דרך השירטוט וכן בעורות המשכן כשחתכום: דקבעי ליה לאורחא. שמולחה הרבה:

303. עה, א-ב

"המולחו והמעבדו".

היינו מולח והיינו מעבד!

רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוניהו: אפיק חד מינייהו ועייל שירטוט.

אמר רבה בר רב הונא:

האי מאן דמלח בישרא - חייב משום מעבד.

רבא אמר:

אין עיבוד באוקלין.

אמר רב אשי:

ואפילו רבה בר רב הונא לא אמר אלא דקא בעי ליה לאורחא, אבל לביתא - לא משוי איניש מיכליה עץ.

304. עה, ב

רש"י

השף בין העמודים. כגון עמודי אכסדראות שעשויים חלונות חלונות ונסמכין בחלונות בין עמוד לעמוד והשף שם בקרקעית הבנין שנשענין עליו כדי שיהא חלק חייב משום ממחק:
המגרר ראשי כלונסות. שיהיו ראשיהן שוין וחדין:
ממרח רטיה. מחליק תחבושת על המכה:
מסתת את האבן. לאחר שנעקרה מן ההר ונחצבה מחליקה:
משום מכה בפטיש. שהוא גמר מלאכה:
הצר בכלי צורה. בכלי שעומד לכך לנאותו:
מנפח בכלי זכוכית. כשהותך נעשה על ידי נפוח:
דשקיל אקופי. ראשי חוטין התלויין ביריעה במקום קשורין כשניתק בה חוט וקשרוהו וכן קשין וקסמים דקין שנארגו בה בלא מתכוין ונוטלין אותם ממנה לאחר אריגה גמר מלאכה הוא וחייב משום מכה בפטיש:

"והממחקו והמחכתבו".

אמר רבי אהא בר חנינא:
השף בין העמודים בשבת - חייב משום ממחק.

אמר רבי חייא בר אבא:
שלושה דברים סח לי רבי אסי¹⁸ משמיה דרבי יהושע בן לוי:
המגרר ראשי כלונסות בשבת - חייב משום מחתך.
הממרח רטיה בשבת - חייב משום ממחק.
והמסתת את האבן בשבת - חייב משום מכה בפטיש.

אמר רבי שמעון בן קיסמא אמר רבי שמעון בן לקיש:
הצר צורה בכלי, והמנפח בכלי זכוכית - חייב משום מכה בפטיש.

אמר רבי יהודה:
האי מאן דשקיל אקופי מגלימי - חייב משום מכה בפטיש.
והני מיילי דקפיד עלייהו.

רש"י

305. עה, ב

"הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתֵיּוֹת".

תְּנִי רַבָּנָן:

"כָּתַב אוֹת אַחַת גְּדוּלָה וַיֵּשׁ בְּמִקּוֹמָהּ לְכָתוּב שְׁתֵּים - פְּטוּר,

מִחֶק אוֹת גְּדוּלָה, וַיֵּשׁ בְּמִקּוֹמָהּ לְכָתוּב שְׁתֵּים - חַיִּיב.

אָמַר רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסִי:

וְזֶה חוֹמֵר בְּמוֹחֵק מִבְּכּוֹתֵב".

כתב אות אחת גדולה כו' פטור. שבקרשי המשכן שתיים היו כותבים אחת בזו ואחת בזו כדי לזווגן כשסותרים אותן: מחק אות אחת כו' חייב. שאין מלאכת מחיקה חשובה אלא ע"מ לכתוב והרי יש מקום לשתני אותיות: אמר רבי מנחם ברבי יוסי. הא קמ"ל מאן תנא קמא ר' מנחם ברבי יוסי:

רש"י

306. עה, ב

"הבונה, והסותר, המכבה, והמבעיר, והמכה בפטיש".

רבה ורבי זירא דאמרי תרוניהו:
כל מידי דאית ביה 'גמר מלאכה' - חייב משום "מכה בפטיש".

307. עה, ב

רש"י

לאפוקי מדרבי אליעזר. דהא אמרן דלא נמנו כאן אלא להודיענו מנין חטאות של העלם אחד ותנא הרי אלו למעוטי שאם עשה תולדותיהם עמהן דאינו מביא עליהן חטאת ודלא כרבי אליעזר דמחייב אתולדה עם האב בכריתות:

שובט. משהו השתי בכרכר שקורין ריו"ל {ריו"ל: כרכר (או כרכד) הוא אחד מחלקי נול האורגים. משמעות המלה הצרפתית לפי גזרונה: סרגלון):

מדקדק. כשמותח חוט הערב מכה בכרכר עליו במקומות מקומות ליישבו שלא יהא מתוח יותר מדאי שהמתיחה מעכבתו מהתחבר יפה עם הארג:

שובט הרי הוא בכלל מיסד. דהיינו מיסד ממש שמסדר חוטי השתי:

הרי הוא אורג. דהיינו אורג ממש ולא דמי לזורה ובורר ומרקד דזה בקשין וזה בצרורות וזה בקמח:

"אלו אבות מלאכות".

"אלו" - לאפוקי מדרבי אליעזר דמחייב על תולדה במקום אב.

"חסר אחת".

לאפוקי מרבי יהודה.

דתניא:

"רבי יהודה מוסיף את השובט והמדקדק.

אמרו לו: שובט הרי הוא בכלל מיסד.

מדקדק - הרי הוא בכלל אורג".

308. עה, ב

רס"י

משנה

ועוד כלל אחר אמרו:

כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו, והוציאו בשבת - חייב חטאת עליו.
 וכל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו, והוציאו בשבת - אינו חייב אלא המצניעו.

גמרא

"כל הכשר להצניע",

לאפוקי מאי?

רב פפא אמר:

לאפוקי דם נדה.

מר עוקבא אמר:

עצי אשרה.

מאן דאמר: "דם נדה", כל שכן עצי אשרה.

מאן דאמר: "עצי אשרה", אבל דם נדה מצנע ליה לשונגרא.

ואידך?

כיון דחלשא, לא מצנע ליה.

אמר רבי יוסי בר חנינא:

האי דלא כרבי שמעון.

דאי כרבי שמעון, האמר:

"לא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהו" (שבת עו:).

מתני'

כל הכשר להצניע. שהוא מין

העשוי לצורך האדם:

ומצניעין כמוהו. כמות זה

כלומר שיש בו שיעור הראוי

להצניעו:

אין חיוב אלא למצניעו. אם

נעשה חביב לאדם אי והצניעו

חייב על הוצאתו אם חזר

והוציאו אבל אדם אחר אינו

חייב עליו דלגביה לאו מלאכה

הוא:

גמ'

מ"ד דם נדה. אינו כשר להצניע

כ"ש עצי אשרה דאיסורי הנאה

נינהו ומאיסי וצריך לאבדן:

כיון דחלשא. המאכיל דם

האדם לחתול נעשה חלש אותו

אדם:

הא. דתנא כל הכשר להצניע ויש

בו שיעור שרוב ב"א עשויין

להצניע כשיעור הזה חייב כל

אדם על הוצאתו ואפילו אדם

עשיר שאין שיעור זה חשוב לו:

דלא כר' שמעון. לקמן

בהמוציא:

כ"י

א"ר אלעזר הא. דקתני מתניתין דאינו כשר להצניע והצניעו אחר הוא מתחייב על הוצאתו וכל אדם פטורין. דלא כר' שמעון בן אלעזר:

309. עה, ב - עו, א

"וְכַל שְׂאִינוֹ כָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ [וְאִין מְצַנְיַעִין כְּמוֹהוּ, וְהוֹצִיאוּ בְּשֵׁבֶת - אִינוֹ חַיִּיב אֲלָא הַמְצַנְיַעוּ"] .

עו,א אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר:

הָא דְלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזֶר,

דְּתַנָּא:

"כָּלֵל אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזֶר:

כֹּל שְׂאִינוֹ כָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ, וְאִין מְצַנְיַעִין כְּמוֹהוּ,

וְהוֹכֵשֶׁר לְזָה וְהַצְנִיעוּ, וְכָא אַחַר וְהוֹצִיאוּ - נִתְחַיֵּב זֶה בְּמַחְשָׁבָה שֶׁל זֶה".

310. עו, א

רש"י

מתני'

עצה. מפרש בגמרא: **כמלא פי גמל.** נפיש שיעורא מפיי פרה אבל כמלא פי פרה לא מיחייב דהא לא חזו לפרה: **עמיר.** קשין של שבלין: **פי טלה.** נפיש מפיי גדי הלכך עמיר דלא חזי לגדי לא מיחייב כמלא פי גדי עד דאיכא מלא פי טלה אבל עשבים הואיל וחזו בין לטלה בין לגדי מיחייב אפיי כמלא פי גדי: **לחין.** הראויין לאדם כגרוגרת דזה שיעור לכל מאכל אדם לשבת אבל כמלא פי גדי לא דלחים לא חזו לגדי:

גמ'

המוציא תבן כמלא פי פרה. והוציאו להאכילו לגמל שפי גמל גדול מפיי פרה: **דהא חזי לפיי פרה.** הלכך שיעור חשוב הוא ולכל מי שיוציאו לא פקע שיעוריה בהכי: **דחייב.** דהאיכא שיעורא דחזי לפרה הלכך כשר להצניע הוא ומצניעין כמוהו: **עצה.** לא חזי'א לפרה אלא ע"י הדחק אלא לגמל הוא דחזי וזה הוציאו לפרה: **רבי יוחנן אמר פטור.** דהא לגמל דחזי ליה ליכא שיעורא ואי משום דלצורך פרה הוציאו ולגבה איכא שיעור אכילה ע"י הדחק לאו אכילה היא הלכך לא משערי' ליה בפרה:

משנה

המוציא תבן - כמלא פי פרה.
עצה - כמלא פי גמל,
עמיר - כמלא פי טלה.
עשבים - כמלא פי גדי.
עלי שום ועלי בצלים,
לחים - כגרוגרת.
יבשים - כמלא פי גדי.
ואין מצטרפין זה עם זה - מפני שלא שוו בשיעוריהן.

גמרא

מאי "עצה"?

אמר רב יהודה:
 תבן של מיני קטניות.

כי אתא רב דימי אמר:
 המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל.
 רבי יוחנן אמר: חייב,
 רבי שמעון בן לקיש אמר: פטור.
 באורתא אמר רבי יוחנן הכי,
 לצפרא הדר ביה.

אמר רב יוסף:
 שפיר עבד דהדר,
 דהא לא חזי לגמל.

אמר ליה אבוי:
 אדרבא, כדמעיקרא מסתברא, דהא חזי לפרה.

אלא כי אתא רבין אמר:
 המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל,
 דכולי עלמא לא פליגי דחייב,
 כי פליגי במוציא עצה כמלא פי פרה לפרה.
 ואיפכא איתמר:
 רבי יוחנן אמר: פטור,
 ריש לקיש אמר: חייב.

"רבי יוחנן אמר פטור" - אכילה על ידי הדחק לא שמה אכילה.
 "ריש לקיש אמר חייב" - אכילה על ידי הדחק שמה אכילה.

רפ"י

.311 עו, א

"עֲמִיד - כְּמֵלֵא פִי טָלָה".**וְהִתְנַיָּא:
"כְּגֵרוּגְרָת!"**

אידי ואידי - חד שיעורא הוא.

312. עו, א-ב

רש"י

אין מצטרפין לחמור שבהם. מי ששיעורו גדול הוי קל ואינו מצטרף להשלים שיעורו של חמור דהא לא חשיב כי ההוא אבל החשוב משלים את הקל לכשיעור תבן מצטרף עם עצה להשלי' פי גמל ועצה אין מצטרף עם התבן להשלים מלא פי פרה:

מי מצטרפין. אפילו להשלים חמור את הקל:

ג' על ג'. לטומאת מדרס הזב ליעשות אב הטומאה:

הבגד והשק מצטרפין. שהבגד משלים שיעור השק שק עשוי מנוצה של עזים:

ואמר ר' שמעון מה טעם. מצטרפין:

הואיל וראויין ליטמא מושב. אם צירף משנים יחד לטלאי מרדעת של חמור כשיעורו לענין מושב הזב אם קצע משנים מהן ותקן טפח על טפח לישוב עליו מיטמא ליה אב הטומאה במושב הזב דתניא המקצע מכולן טפח על טפח טמא מושב ואמרינן טעמא בפ"ק דסוכה גבי הואיל וראוי לטלות על גבי חמור שאינו מקפיד אם הוא משני מינין:

הכא נמי חזי. ביחד:

לדוגמא. מי שיש לו למכור צובר מכולן ונותן לפני חלונו להראות שיש לו למכור מכולן וניחא ליה שיהו מחוברין יחד דאידי דזוטרי כל חד וחד הרוח מפזרתו:

"עלי שום ועלי בצלים:

לחים - כגרוגרת

ויבשים - כמלא פי הגדי.

ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן."

אמר רבי יוסי פר חנינא:

אין מצטרפין לחמור שבהן,

אבל מצטרפין לקל שבהן.

וכל דלא שוו בשיעוריהו מי מצטרפין?

והתנן:

"הבגד - שלשה על שלשה.

והשק - ארבעה על ארבעה,

והעור - חמשה על חמשה,

מפץ - ששה על ששה" (כלים כז, ב).

ותני עלה:

"הבגד והשק, השק והעור, העור והמפץ - מצטרפין זה עם זה.

ואמר רבי שמעון:

מה טעם?

מפני שראויין ליטמא מושב."

טעמא דראויין ליטמא מושב, אבל אין ראוי ליטמא מושב לא!

אמר רבא:

הכא נמי חזיא לדוגמא.

עוב,

313. עו, ב

רס"י

מתני'

אוכלים כו'. למאכל אדם :
ומצטרפין. כל אוכלי אדם זה עם זה :
חוץ מקליפיהן. שאינן אוכל ואין משלימין השיעור :
ועוקציהן. זנב הפרי דהוא עץ בעלמא :
וסובן. קליפת חטין הנושרת מחמת כתישה :
ומורסנן. הנשאר בנפה :
ר' יהודה אומר. כל הקליפין אין מצטרפין . כדאמרן חוץ מקליפי עדשים שמצרפות אותן :
שמתבשלות עמהן. לאפוקי קליפה חיצונה שהן גדלות בתוכה הנושרות בגורן :

גמ'

בלוסה. מעורבת בסובנה ובמורסנה הלכך לחם הארץ קרינן ביה ומיהו לענין שבת מידי דחשיב בעינן וסתמייהו דהני לאו אוכל נינהו :

מְשָׁנָה

המוציא אוכלים נגרוגרת - חייב.
ומצטרפין זה עם זה מפני ששאו בשיעוריהן.
חוץ מקליפתו וגרעיניהו ועוקציהו, וסובן, ומורסנן.
רבי יהודה אומר:
חוץ מקליפי עדשין שמתבשלות עמהן.

גְּמָרָא

"וסובן ומורסנן" - לא מצטרפין?
והתנן:
"חמשות רבעים קמח ועוד - חייבין בחלה,
הן וסובן ומורסנן" (חלה ב, 1)!

אָמַר אַבְי:

שָׁכַן עָנִי אוֹכֵל פֶּתוֹ בְּעֵיסָה בְּלוֹסָה.

314. עו, ב

רש"י

פולין חדתי. קליפתן מצטרפין:
 כזבובין. לפי שהן שחורות:

"רבי יהודה אומר:
חוש מקליפי עדשין שמתבשלות עמהן".

"עדשים" - אין, פולין - לא!?

והתניא:

"רבי יהודה אומר:
חוש מקליפי פולין ועדשים!"

לא קשיא:

הא - בחדתי,

הא - בעתיקי.

עתיקי מאי טעמא לא?

אמר רבי אבהו:

מפני שנראין כזבובין בקערה.

הדרן עלך כלל גדול